

Skjøtselsplan for Kvaløy kystlynghei, Leka kommune, Trøndelag fylke.

BIOREG AS

Rapport 2019:11

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS Inger Kvaløy, grunneier	ISBN-nr. 978-82-8215-397-3
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as Tlf. 915 27 072 E-post: solfrid@bioreg.as	Oppdragsgiver: Grunneier Inger Kvaløy	Dato: 28.03.2019
Referanse: Langmo, S.H.L. & Oldervik, F. 2018. Skjøtselsplan for Kvaløy kystlynghei, Leka kommune, Trøndelag fylke. Bioreg AS rapport 2019 : 11. ISBN; 978-82-8215-397-3.		
Referat: Rapporten beskriver naturverdier og arts mangfold for kystlyngheiene på gården Kvaløy nordvest for sentrum på øya Leka i Trøndelag fylke. Lokaliteten er i dag beitet med sau sammen med en del andre arealer på gården. Beitetrykket er forholdsvis svakt, og noen arealer er tilplantet med fremmede bartrær. Selv om skjøtselen ikke er optimal og det ikke har vært svidd her på lang tid, er lokaliteten fremdeles å regne som kystlynghei, og den har godt restaureringspotensiale. Rapporten gjør rede for de skjøtselstiltak som bør videreføres og settes i verk for å ta vare på de biologiske (og kulturelle) verdiene som er knyttet til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Kystlynghei		

Figur 1. Bildet på forsiden er tatt fra Kvaløya og østover mot Leka, der en ser de vestligste delene av lokaliteten. Landskapet er åpent med kystlyngheier og enkelte plantefelt med fremmede bartrær. Noen av de karakteristiske fjellene på Leka skimtes i bakgrunnen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Forord

Etter ønske fra Inger Kvaløy, eier av gården Kvaløy i Leka kommune, ble det utført kartlegging av naturtyper knyttet til kulturlandskapet på gården sommeren 2018.

Fra tidligere er det ikke registrert lokaliteter i Naturbase på gården, da med unntak av en naturlig fisketom dam (Lisstjørna, Stonghaugan, Leka), registrert i 2004 og verdisatt til Viktig - B. I 2018 ble alt innmarksareal, samt det meste av utmarka på gården befart der formålet var å registrere det som var av lokaliteter knyttet til kulturlandskapet. Dette resulterte i registrering av en lokalitet med kystlynghei verdisatt til: Svært viktig - A (verdien er noe svak grunnet svak skjøtsel), en lokalitet med rikmyr verdisatt til Svært viktig – A, en lokalitet med strandeng verdisatt til Viktig – B, og en kalksjø verdisatt til Viktig – B. Lokaltetsbeskrivelsene er basert på siste versjon av faktaark for naturtypene, i tillegg til at de er beskrevet i forhold til NiN 2.1.

Vi vil med dette takke Leka kommune v/ Kristin Floa for å ha tatt initiativ til kartlegging av kystlynghei på Leka sommeren 2018, samt for nyttige innspill i forbindelse med kartleggingsarbeid og utforming av skjøtselsplaner. En stor takk går også til grunneier for oppdraget, og for å ha bidratt til å øke kunnskapen om gården og dens historie. Grunneieren stilte også villig opp på befaring, og ga oss en fin mottakelse da vi besøkte gården i 2018!

Mjosundet i Aure 10.12.2018

Rissa 10.12.2018

Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Solfrid Helene Lien Langmo

Innhold

Forord.....	3
1. Generelt om kystlynghei	5
1.1 Ulike typer kystlynghei.....	6
1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei.....	6
2. Om Kvaløy naturgrunnlag og dagens drift	7
2.1 Kort områdebeskrivelse av Kvaløy	7
2.2 Driftsbeskrivelse.....	9
3. Skjøtsel av Kvaløy – beskrivelse av planlagte tiltak	10
3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei	10
3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei	10
3.3 Lyngsviing.....	12
3.4 Restaurering av kystlynghei	13
3.5 Mål for skjøtsel på Kvaløy	14
3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Kvaløy	15
3.6.1 Beiterelaterte tiltak.....	15
3.6.2 Planer for sviing	16
3.6.3 Planlagte restaureringstiltak.....	18
3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak.....	19
3.7 Oppfølging av skjøtelsplanen	20
4. Mer informasjon	21
5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.....	22
6. Kilder	26
7. Bilder	27
8. Artsliste	32
9. Veiledning til skjøtelsplanskemaene	Feil! Bokmerke er ikke definert.
Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng	33
Vedlegg 2: Retningslinjer for lyngsviing utarbeidet av SNO	34
Vedlegg 3: Lokalitetsbeskrivelser andre naturtyper Kvaløy	36
Settarvika strandeng.....	36
Settarvika rikmyr.....	38
Settarvika kalksjø	39

1. Generelt om kystlynghei

Kystlynghei er en flere tusen år gammel naturtype som er dominert av røsslyng. Naturtypen har blitt til i de ytterste, oseaniske strøkene langs kysten der klimaet er så mildt at småfe har kunnet gå ute hele året, eller det meste av året. Om sommeren har også storfe beitet i lyngheia, og lyng ble slått til vinterfôr. For å skape godt beitegrunnlag ble lyngheiene svidd slik at det oppsto en mosaikk av gras- og urtevegetasjon (på nysvidde arealer) og lyngvegetasjon. Røsslyng er en vintergrønn dvergbusk som beites hele året, men er viktigst som fôrplante om seinhøsten og vinteren. Grasvegetasjonen er først og fremst vår- og sommerbeite, men særlig starr kan spille en viktig rolle vinterstid. Selv om det er mange trekk i driftsmåten som er relativt ensartet, varierer både bruken og utformingen av kystlyngheia fra sør til nord og fra øst til vest.

Røsslyng er en viktig art i kystlyngheia.

Kystlyngheiene har spilt en viktig rolle i ressursutnyttelsen langs kysten og utgjorde tidligere ca. 2 % av landarealet i Norge. De strekker seg fra Lofoten i Nordland til Kragerø i Telemark. Det er også lynghei på noen få øyer i ytre Oslofjord, bl.a. på Hvaler i Østfold. Lyngheidriften har gått sterkt tilbake i løpet av 1900-tallet. Når driften reduseres eller opphører, gror lyngheiene igjen. Også skogplanting, gjødsling, oppdyrking, nedbygging og nitrogennedfall utgjør trusler mot gjenværende arealer, og kystlynghei er nå en sterkt truet naturtype (Norderhaug & Johansen 2011). Tradisjonell drift med helårsbeiting, eller beiting store deler av året, og lyngsviing er en forutsetning for opprettholdelse av kystlynghei.

Naturtypen kystlynghei inngår i kystlandskapet i en mosaikk med en rekke andre naturtyper slik som seminaturlig eng- og strandeng, strandberg og myr. Det norske kystlyngheilandskapet utgjør en del av et større lyngheilandskap som finnes langs atlantehavskysten sør til Portugal. I Norge, som i resten av det europeiske kystlyngheimrådet er lyngheia på sterk tilbakegang. Norge har verdens nordligste kystlyngheier og dermed et spesielt ansvar for å ivareta disse. Variasjoner i miljøvariabler (kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning) danner grunnlag for en rekke grunntyper av kystlynghei, og variasjoner i bruk (lyngsviing og beiting) øker kompleksiteten i artssammensettingen og diversitet. Tiden etter lyngsviing kan deles inn i fire ulike faser; pionerfase, byggefase, moden fase og degenererende fase, og enkelte arter kobles spesifikt til noen av disse fasene. Nybrent kystlynghei med lyng i pionerfasen inneholder en del urter og gras, mens gammel lynghei (30-50 år) ofte er meget artsfattig og har et velutviklet mosedekke. Selv om lynghei generelt regnes som et relativt sett artsfattig økosystem er det totale biologiske mangfoldet knyttet til hele lyngheisyklusen betydelig. Som i de fleste andre semi-naturlige økosystemer øker også artsmangfoldet, spesielt av de skjøtselsavhengige artene, med kalkinnholdet i jorda (pH).

1.1 Ulike typer kystlynghei

Kunnskapen om variasjonen i kystlyngheivegetasjonen er under utvikling. Det nyeste systemet for beskrivelse av variasjonen i norsk natur, Natur i Norge (NiN), deler kystlynghei på grunnlag av kalkinnhold, uttørkingsfare og vannmetning inn i tolv grunntyper: Kalkfattig bakli-hei, kalkfattig kystlynghei, kalkfattig tørr kystlynghei, kalkfattig fuktig kystlynghei, intermediaær bakli-hei, intermediaær kystlynghei, intermediaær tørr kystlynghei, intermediaær fuktig kystlynghei, svakt kalkrik kystlynghei, svakt kalkrik tørr kystlynghei, sterkt kalkrik kystlynghei, sterkt kalkrik tørr kystlynghei (Halvorsen et al. 2015).

I tillegg til røsslyng er bl.a. blåbær, flekkmarihånd, tyttebær, krekling, smyle, kornstarr, tepperot og skrubbær vanlige arter i norske kystlyngheier. Kalkrik kystlynghei skiller seg fra den kalkfattige ved et høyere innslag av kalkrevende arter som flekkmure, blåstarr, reinrose, vill-lin, fjellfrøstjerne og orkideer. Bakliheier, som ofte er nord- og østvendte, gjerne i humide skråninger, har typiske arter som bjørnekam, revebjelle, ormetelg, blåbær og blokkebær. Kystlynghei med høy uttørkingsfare har gjerne arter som heigråmose, melbær, kveinarter, finnskjegg og gulaks. Kystlynghei med høy vannmetning skiller seg fra tørrere grunntyper ved et framtreddende innslag av fuktkrevende arter og myrarter som klokkeling, blokkebær, rome og bjørneskjegg.

Nedenfor finner du en kort beskrivelse av karakteristiske trekk for kystlynghei i sør, vest og nord. For å ivareta det biologiske mangfoldet er det viktig å ivareta lyngheier som representerer variasjonen langs hele kysten i tillegg til variasjonen i lokale komplekse miljøvariabler.

1.2 Geografiske variasjoner av kystlynghei

Sør-Norge

Det meste av kystlyngheiene i sør er relativt tørr kystlynghei, fukthei er sjeldnere. I de sørlige heiene forekommer klokkesøte langs kysten fra Lindesnes til Stavanger. I sørhellende lyngheier på litt næringsrik grunn kan man finne en del andre urter som blodstorkenebb, fagerperikum, kystmaure og firtann. På Lista og Jæren finnes det fortsatt en meget spesiell lyngheitype: lynghei som er et suksesjonstrinn mellom marehalmdyne og skog. De domineres av røsslyng, krekling, krypvier, marehalm og sandstarr.

Vest-Norge

Kystlyngheiene i vest dvs. fra Rogaland til Møre og Romsdal, har størst utstrekning i vest-øst-retning og for hundre år siden gikk lyngheia her langt inn i fjordene. I dag dominerer imidlertid lyngheia først og fremst de ytterste øyene og de ytre fjordstrøkene. Her finnes arter med høye krav til fuktighet og lang vekstsesong. Klokkeling, som vokser i fuktigere områder enn røsslyng, er vanlig her, og purpurlyng, som er frostømfintlig, finnes i en smal stripe ytterst på kysten til Sunnmøre. En rekke arter med vestlig utbredelse i Norge har lyngheia her som sitt viktigste habitat, for eksempel vestlandsvikke, lyngøyentrøst, fagerperikum, heiblåfjær og kystmyrklegg. Artsmangfoldet synker fra vest mot øst på grunn av at de klart vestlige artene faller ut.

Midt- og Nord-Norge

Fra Trøndelag til Nordland, dominerer fukthei på grunn av mye nedbør og lav temperatur. Torvdybden kan være flere desimeter og overgangen mot myr er glidende. Krekling blir et stadig vanligere innslag nordover og kan bli mer dominerende enn røsslyngen. Siden den har lavere beiteverdi kan det skape problemer i områder med vinterbeiting. Slåttestarr og torvull er også vanlige. Fra Sunnmøre og nordover minker innslaget av vestlige arter, mens innslaget av nordlige arter og fjellarer øker, som for eksempel

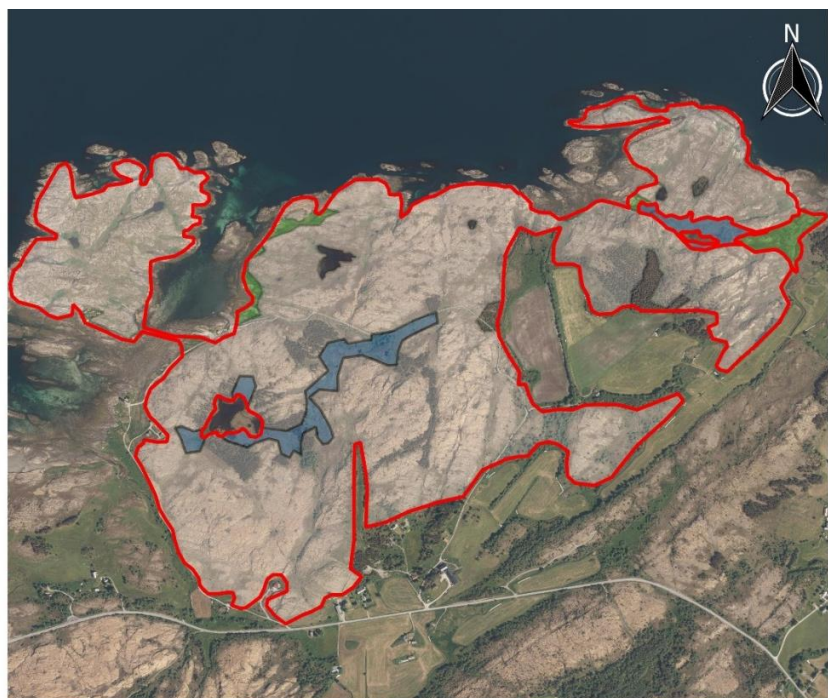
dvergbjørk, rypebær og molte. Tørrhei (høy uttørkingsfare og lav vannmetning) kan forekomme i sørhel-linger og på arealer med skrint jordsmonn. Her øker andelen av urter og gras som tepperot, engkvein og rødsvingel, og melbær er et karakteristisk innslag. Den norske kysten domineres av fattige bergarter, men nordover finnes det innslag av kalkrike bergarter som gir rik hei med innslag av kalkkrevende arter. Også på skjellsand kan det utvikles slik rik hei.

2. Om Kvaløy naturgrunnlag og dagens drift

2.1 Kort områdebeskrivelse av Kvaløy

Gården Kvaløy ligger på øya Leka helt nord i Trøndelag, og helt nordvest på øya. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, lherzolitt, dunitt, serpentinit. I forsengkninger og bergsprekker finnes basekrevende vegetasjon, mens oppe på selve heiene er det for det meste artsfattig, men likevel med innslag av kalkkrevende arter. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende, men i enkelte søkk finnes tykke marine strandavsetninger, samt tynnere hav- og fjordavsetning og strandavsetning. Spredt finnes også mindre innslag av morenemateriale og torv og myr (Kilde: NGU). Moen (1998) plasserer Leka i sør- og mellomboreal vegetasjonssone (SB/MB), og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h). Lyngheiene på Kvaløy har behov for skjøtsel. Lokaliteten er verdisatt til: Svært viktig – A. Det er i første rekke innslagene av urte- og grasrike heier på kalkrik berggrunn, store sammenhengende arealer med lyng i forskjellige aldersklasser og store variasjoner i landskap og naturtyper som er med å trekke verdien opp, sammen med interessen for å drive skjøtsel i området, og det at området allerede er i bruk som beiteområde.

Den avgrensede lokaliteten med kystlynghei på Kvaløy er på hele 1260 daa, og er etter DN Håndbok 13 for det meste å regne som olivinhei. Det er vekslende fuktighetsforhold, med tørre knauser og sørvendte skråninger, og fuktige søkk og nordvendte skråninger. I tillegg finnes partier med strandeng, intermediære til ekstrerike myrer, tjern og dammer, og svakt kalkrike semi-naturlige enger. Etter NiN er kystlyngheiene å regne som sterkt kalkrik kystlynghei med definerende uLKM bKa (uLKM berggrunn med avvikende kjemisk sammensetning). Heiene er for det meste artsfattige, men en art som vårmarihand går igjen over store deler av lokaliteten. I tillegg finnes arter som reinrose, gulmaure, svarttopp, hårstarr, rødsildre, gulsildre, taglstarr, vill-lin jåblom, fjellarve, blåstarr, bjørnebrodd, dvergjamne og hvitmaure. Det ble også registrert en del kalkkrevende moser. At store deler av heiene er såpass fattig, skyldes at olivin er rik på tungmetaller. I bergvegger ble det blant annet registrert grønnburkne og murburkne. Lokaliteten er topografisk variert med knauser og søkk, noe som gir gode skjulmuligheter for beitedyr uansett vindretning. Innslag av strandeng og beitemarker, samt flere større og mindre dammer og tjern, gjør at området egner seg godt som sauebeite. Ikke hele den avgrensede lokaliteten er inkludert i det arealet som er planlagt skjøttet som kystlynghei, blant annet fordi den strekker seg ut over gårdens eiendomsgrenser. Arealet som omtales videre i denne skjøtelsesplanen er på ca. 880 daa, og inkluderer områder fra Brennmyrtuvån i øst til Stonghaugen i vest. Områdene som tilhører gården ute på selve Kvaløya går ikke inn her. Det omtalte området er planlagt gjerdet inne og skal brukes som beite for utegangarsau. Nordøst for lyngheia, i Settardvika, ble det avgrenset en mindre lokalitet med rikmyr, en kalksjø og en strandeng, alle med verdi Viktig – B. Disse må sees i sammenheng med kystlyngheia da de inngår i beitegrunnlaget. Lenger sør i lyngheia ligger lokaliteten Lisstjørna, Stonghaugen, Leka. Dette er en lokalitet med naturlig fisketomme-innsjøer og tjern, også denne verdisatt til Viktig – B.

Kvaløy

Tegnforklaring

- Lokalteter i Naturbase
- Kystlyngheia
- Myr
- Beite/strandeng

Målestokk: 1:11 000

Figur 2. Kartet viser lokalitetene avgrenset ved undersøkelsene i 2018 der kystlyngheia utgjør den største lokaliteten, og lokalitetene i Settarvika i nordøst, er markert som hhv. myr (blå markering) og strandeng (grønn markering). Kartet er utarbeidet i QGis med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

Kvaløy

Tegnforklaring

- Lokalteter i Naturbase
- Aktuelt areal

Målestokk: 1:11 000

Figur 3. Kartet viser områdene som inngår i skjøtselsplanen markert med gul farge. Kartet er utarbeidet i QGis med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

2.2 Driftsbeskrivelse

Driftsbeskrivelsen er utarbeidet i samarbeid mellom Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS og grunneierne samtidig med den naturfaglige undersøkelsen og supplert i senere telefonsamtaler.

Dato for utarbeiding av driftsbeskrivelse: 04.12.2018
Beskriv dagens beite (ev. tegn inn på kart): I dag er deler av lokaliteten gjerdet inne og beitet med utegangersau. Det er planer om å utvide antallet dyr etter hvert. Selve Kvaløya er ikke inkludert i beiteområdet. Om dette skal være mulig, krever dette tett samarbeid med tilgrensende eiendom på øya.
Hvor mange dyr beiter på de ulike beiteområdene: Det er i dag 5 vinterfôra sauer. Disse går bare på deler av lokaliteten.
Beskriv nåværende opplegg for sviing (Hva har du svidd, når ble det svidd, ev. tegn inn på kart): Lokaliteten svis ikke slik det er i dag
Har du gjort andre skjøtselstiltak enn beiting og sviing: Nei
Vet du hvordan området har vært skjøttet tidligere (beiting, lyngslått, sviing eller annet)? Tidligere har området vært brukt som fellesbeite for flere gårder, og det var da beitet med kyr og sauer. Dette beitet opphørte for 60-70 år siden, og området har stått mer eller mindre uten skjøtsel siden.
Er det noe med dagens skjøtsel (antall dyr, kvalitet på beiteområdene) du mener bør endres? Beitetrykket må økes sammenlignet med i dag, om områdene ikke skal gro igjen.
Må skjøtselen tilpasses spesielle verdier i området (sjeldne arter, problemarter, kulturminner, vern etc.)? Både innenfor og utenfor området er det flere plantefelt, for det meste bestående av bergfuru, men også noe vrifuru og norsk furu. Det er også dokumentert spredning av sitka-/lutzgran. Bartrærne sprer seg i lokaliteten. Før skjøtsel kan igangsettes, bør de aller fleste plantefeltene i tillegg til frøspredte planter fjernes.
Beskriv rutiner for tilsyn og sanking: Sauene har daglig tilsyn ved husene. Det legges opp til å ta vare på et område med bergfuru for le og tilleggsfôring. Sauene benytter allerede dette plantefeltet som leområde.
Beskriv tilgang til ly på beite: Det finnes engarealer og noe strandeng spredt i lokaliteten. I tillegg later det til at det tidligere har vært mer gras i områder der det i dag er einer og lyng. Dette gir godt grunnlag for beite. Også tilgangen på ly er god, og et mindre parti med furu kan godt settes igjen inne på beitearealene med tanke på skjul.
Beskriv rutiner for eventuell nødfôring og plassering av fôr plass: Sauene tilleggsfôres i dag ved gården. Det er planer om å etablere en tilleggsfôringsplass i tilknytning til leområde i lokaliteten.
Beskriv vanntilgang til dyra på beite: Det finnes mange mindre dammer og tjern innenfor lokaliteten, slik at vanntilgangen i utgangspunktet er god. Vær imidlertid obs på at disse kan bunnfryse på vinteren.
Relevante tillatelser fra Mattilsynet (for eksempel <u>dispensasjon til «utegang uten tjenlig oppholdsrom»</u>):
Driften gjennom året – legg til aktiviteter:

	<p><i>Desember:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Værslipp • Parring 	<p><i>April-mai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Lamming <p><i>Vår/sommer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Merking • Klipping/napping • Holdvurdering og ev. veiing • Vurdering dyretetthet • Vurdering av parasittbehandling
<p><i>Høst:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Holdvurdering med ev. veiing • Vurdering dyretetthet • Sortering, utrangering, slaktning • Vurdering av parasittbehandling 	<p>Har dere ønsker eller mål for de neste 3-5 år som det skal tas hensyn til? Det er ønsker om å jobbe videre med restaurering og gjenåpning av lokaliteten.</p>	
<p>Andre kommentarer: Like vest for lokaliteten ligger flere hytter og naust. Sør for den ligger flere gårder. Det er viktig å unngå at sviing kommer i konflikt med bebyggelsen i området. Her er også arealer som ligger utenfor eiendommen inkludert, da dette er kystlynghei av samme type som innenfor lokaliteten. Eventuell skjøtsel her, må skje i samråd med grunneiere. Særlig vil det være aktuelt å i fremtiden forsøke å få til skjøtsel av selve Kvaløya. Flere kulturminner er registrert innenfor lokaliteten (se fig.4).</p>		

3. Skjøtsel av Kvaløy – beskrivelse av planlagte tiltak

3.1 Generelt om skjøtsel av kystlynghei

Kystlyngheiene er skapt ved rydding av skog, lyngsviing, beiting og lyngslått. De har utviklet seg gjennom gjensidig påvirkning mellom lynghei og beiting, først og fremst med gammelnorsk sau, men også med geit og sommerbeiting med storfe. Helårsbeite med gammelnorsk sau ansees som den viktigste driftsmåten for å ta vare på kystlynghei. Ved innsiktsfull drift kan en også skjømte kystlynghei ved beiting med spælsau, norsk kvit sau eller andre saueraser fra tidlig vår til sein høst, og tidvis vinterbeiting kombinert med tilleggsfôring når forholdene tilsier det. Storfe som kviger, sinkyr (kyr i tørrperioden), ammekyr med kalv samt kastrater kan beite i kystlynghei om sommeren når det inngår strandeng eller andre arealer med gras- og halvgras i tilstrekkelig omfang i beiteområdet som helhet.

3.2 Beiting og dyrehold i kystlynghei

Beiting er viktig for ivaretagelsen av kystlyngheiene, og i snøfattige og vintermilde kyststrøk med kystlynghei finner man former for utegangerdrift. Hold av dyr, uansett driftsform, krever at man følger tilhørende regelverk, se www.lovdata.no. Utegangerdrift er omtalt spesifikt flere steder i regelverket, med både egne tilpasninger og med dispensasjoner fra hovedregelverket mot at enkelte vilkår holdes. Av viktige regelverk å sette seg inn i, kan man trekke frem: «Lov om dyrevelferd» (Dyrevernløva), «Forskrift om velferd for småfe», «Forskrift om velferd for produksjonsdyr», «Forskrift om merking, registrering og rapportering av småfe» og «Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer». Dispensasjon om «utegang uten tjenlig oppholdsrom» krever tillatelse fra Mattilsynet.

For å kunne tilpasse dyretallet til beitegrunnlaget, må beitegrunnlaget vurderes. Beitegrunnlaget påvirkes av variasjoner i både naturforhold og hevd, og må derfor vurderes for hvert enkelt beite. Ofte inngår det flere naturtyper i det samlede kystlandskapet som beites, noe som også bør tas inn i den totale vurderingen av dyretallet. Dette kan være strandenger som er gode vår- og sommerbeiter, eller myr som kan ha viktige halvgress og starr utover høst og vinter. Kystlynghei i god hevd utgjør gode beiter, og inneholder helst vekslinger av røsslyng i både pionerfase, byggefase og moden fase. Dette gjør at beitedyrene kan veksle mellom røsslyngplanter av ulik alder og høyde. Beitekvaliteten til røsslyngen varierer med alder, og særlig gammel, forvedet og skadet røsslyng forringer beitene mye. En del kystlyngheier finnes i vekslinger med mye bart berg, mens andre lyngheier danner tette tepper hvor røsslyngen har et høyt dekke. Både dekning og kvalitet på røsslyng tas med i beregningen av dyretall per arealenhet.

I «Forskriften om velferd for småfe», omtales utegangerdrift spesielt, og i § 18 «Unntak fra kravet om tjenlig oppholdsrom – utedrift», kan oppsummeres i følgende viktige punkt:

- 1) *Dyretallet skal tilpasses beitegrunnlaget.*
- 2) *Eier eller annen med ansvar for dyrene skal ha mulighet til raskt å skaffe tilstrekkelig og egnet fôr i tilfelle situasjoner der beitet ikke gir tilstrekkelig næring.*
- 3) *Det skal etableres fôringsplass som gjør det mulig å fôre dyrene på en god måte.*
- 4) *Terreng og vegetasjon skal gi tilstrekkelig ly, og dyrene skal ha beskyttende ullfell i kalde årstider.*
- 5) *Det skal etableres innhengning som gjør det mulig å samle dyrene.*
- 6) *Dyrene skal samles når det er nødvendig av dyrevernmessige hensyn, og minimum vår og høst for kontroll, merking, napping og klipping av ull, nødvendig parasittbehandling, o.l.*
- 7) *Paring skal skje slik at lamming og kjeing kan forekomme når beite- og klimaforhold er gunstige.*
- 8) *Tilsynet skal intensiveres før og under lamming.*

Gode vinterbeiter er nødvendig for et godt dyrehold. Nøkkelarten røsslyng inngår i beitegrunnlaget gjennom hele året, men er viktigst utover høsten og vinteren, da omfanget av andre beiteplanter reduseres. Selv om røsslyng er den viktigste vinterbeiteplanta, er tilgang på starr og gras som dyra finner innimellom lyngen betydningsfull for det samlede næringsopptaket om vinteren. Småfe på utmarksbeite skal etter regelverket ha tilsyn minst en gang per uke i områder uten særskilt risiko. Ved mistanke om økt fare må tilsynet intensiveres slik at forhold som kan medføre dårlig velferd, syke, skadde og avmagrede dyr, oppdages så tidlig som råd er. Det er en forutsetning at beitelokalitetene gir muligheter for å komme til med nødfôr, også i perioder med dårlig vær. Beitene må ha tilstrekkelig ferskvannstilgang gjennom hele året. Det må planlegges løsninger for mulig vannmangel, både sommer som vinter.

Gammelnorsk sau og andre husdyrslag

Gammelnorsk sau (ofte kalt villsau) er mye brukt i utegangerdrift i kystlynghei, ettersom det er en hardfør, lett sau som er tilpasset helårsbeiting hvor det er vilkår for det. Under de riktige kombinasjoner av milde vintre, tilstrekkelig med areal og velskjøttede kystlyngheier, greier gimrer og voksne sauer av gammelnorsk sau seg vanligvis tilfredsstillende gjennom vinteren. Paring skal skje slik at lamming om våren ikke starter før beitegraset er kommet i vekst slik at sauene finner næringsrikt fôr til produksjon av melk. Kommer det tungt snøfall som blir liggende, og som gjør det vanskelig for sauene å få tak i tilstrekkelig fôr, må

en straks sette inn tiltak med tilleggsfôring og om nødvendig hente dyrene i hus og/eller innhegning med ly for nødvendig oppfølging. Innholdet av protein i beiteplantene gjennom vinteren er gjerne noe knapt. Gammelnorsk sau kan i noen grad tære litt på kroppsreserver gjennom vinteren. Dyrene må da ha fått bygd opp kroppsreserver gjennom sommer, høst og førjuls vinter.

Dersom lammene fra sau i kystlynghei ikke har nådd tilfredsstillende slaktevekt, kjøttsetting og fettinnhold ved tidspunktet for høstslakting må man gjøre tilpasninger. Disse lammene som ikke er slaktemodne må da overvintres på en måte som sikrer tilstrekkelig fôrtilgang og god dyrevelferd. Små sauelam må ikke gå sammen med vær slik at de kan bli paret, da drektighet krever svært mye og setter individet tilbake i utvikling, og kan være i strid med kravet om godt dyrehold. Produksjonsmessig er det heller ikke noen god løsning at utegangersau lammer årsgamle, da en lett kan komme inn i en vond sirkel med seinere lamming og dermed små lam om høsten.

Gammalnorsk sau er godt tilpassa beiting i kystlynghei.

Vanlig norsk kvit sau og andre norske langhalete raser med regional utvikling og tilpassing (steigar, chevot, ryggja), spælsau og eventuelt andre saueraser kan også beite i kystlynghei lenge utover høsten der det er vilkår for det, og i deler av vinteren når det blir kombinert med innefôring som sikrer dyra tilstrekkelig med energi og protein. Driftsmåten som kombinerer utegangerdrift og innefôring er lite brukt i dag sammenlignet med tidligere, men er fortsatt i bruk m.a. i området ved Lindesnes i Vest-Agder, Rogaland, Hordaland og enkelte steder videre nordover langs kysten. Beiting med de langhala sauerasene eller spælsau i kystlynghei gjennom sommeren vil ofte gi mindre tilvekst på lamma enn annet utmarks- eller fjellbeite. Mengdeinnslaget av gras og urter er viktig, det gjelder å få en god start på tilveksten hos lamma fra våren av, og at tilveksten ikke stagnerer og blir for lav når en kommer utover sommeren og seinsommeren. Ved større innslag av strandeng i tilknytning til kystlynghei, kan beitet være tilfredsstillende som sommerbeite både til tyngre saueraser og stedvis til storfe (sinkyr, kviger, kastrater, ammekyr). Naturtypen strandeng er det generelt mer av på deler av Trøndelagskysten og særlig i Nordland (Helgelandskysten) enn hva som er tilfelle på Vestlandet.

3.3 Lyngsviing

Lyngsviing er avgjørende både for opprettholdelse av ønsket artsinnhold i lyngheiene og det biologiske mangfoldet, og for sikring av godt og tilstrekkelig beitegrunnlag. Det er derfor viktig å planlegge lyngsviingen for flere år framover slik at man til enhver tid har den mosaikk av grasarealer og lyngarealer av forskjellig alder som er ønskelig. Ved planleggingen av avsviingen må man også ta hensyn til spesielle verdier knyttet til området, slik som fugl, kulturminner, landskapsestetikk og eventuelle erosjonsproblemer. Det er viktig å orientere seg om hvilke verdier som

finnes i området gjennom f. eks forvaltningsorgan som kommunen, fylkeskommunen, Fylkesmannen eller Miljødirektoratet/Statens Naturoppsyn, og tilpasse den planlagte skjøtselen til disse verdiene.

Når det gjelder lyngsviing, er de generelle rådene at avsviingsflatene ikke skal være for store. Med store avsviingsområder minker det biologiske mangfoldet og sauene får vanskeligere for å finne godt fôr i tilstrekkelige mengder til enhver tid. For lammenes tilvekst er det spesielt viktig at det finnes lett tilgjengelige grasarealer fra våren og utover sommeren. Lyngsviingsarbeidet blir imidlertid mer arbeidskrevende når avsviingsarealene er små så det gjelder å finne en passende balanse.

I denne sammenheng er det viktig å kunne vurdere og bestemme hvor lang tid det skal gå mellom hver gang man svir av samme område dvs. hvilken rotasjonsperiode lyngheivegetasjonen skal ha. Utviklingen av røsslyngplanten går gjennom flere faser, fra pionerfase til byggefase og videre til moden fase. Fôrproduksjonen er høyest i tidlig byggefase. Når lyngen begynner å bli gammel ("moden") dvs. vanligvis når den har blitt 20-30 cm høy, brenner man på nytt. Hvor lang tid det tar varierer med klima, lokale vokseforhold og beitetrykk, men man regner med 8-20 år. Siden utviklingen av røsslyngen kan variere så mye er det viktig at man lager individuelle skjøtselsplaner som tar hensyn både til røsslyngens evne til å regenerere, røsslyngens tilveksthastighet og en vurdering av problemarter som kan komme inn etter sviing. Eksempler på problemarter er einstape, sitkagran, rynkerose og tistler.

Selve avsviingsarbeidet må også planlegges nøye med hensyn til hvor ilden skal starte og avsluttes. Myr- og vannkanter kan være naturlige avslutningslinjer, men det hender at man må lage branngater (5-6 m) for å sikre en god avslutning. Man må sørge for å ha brannslukkingsutstyr tilgjengelig og man må varsle brannvesenet på forhånd. Naboer bør også varsles. Det er viktig å være mange nok for å sikre at man kan styre brannen. Brenning må bare gjennomføres under gunstige værforhold og med tele eller fuktig jord, dvs. i perioden fra sein høst til tidlig vår. Hvis man ikke selv har erfaring med lyngsviing, bør man få hjelp fra noen med erfaring, i hvert fall første gangen.

3.4 Restaurering av kystlynghei

I gammel lynghei dvs. lynghei som ikke har vært brent på lenge, kan det være et kraftig oppslag av busker og trær. Hvis lyngheia skal tas i bruk igjen bør dette ryddes før man brenner på nytt. Noe bjørk, rogn og ulike vierarter bør imidlertid settes igjen fordi det kan være viktig "tilskuddsfôr" for sauene. I gammel lynghei er det mer mose og lav i bunnsjiktet enn i lynghei som har vært i kontinuerlig drift. Det kan forårsake seinere regenerering av vegetasjonen etter sviing. I tillegg kan gammel lyng ha vanskeligere for å sette rotskudd, noe som også forsinker regenereringen. Selv om regenereringen i gammel røsslyng går seint etter første sviing, kan det gå raskere ved ny sviing. Det beste resultatet oppnås imidlertid i områder som ikke er for gjengrodde.

3.5 Mål for skjøtsel på Kvaløy

SKJØTSELSPLAN			
Dato utarbeiding av skjøtelsesplan: 04.12.2018			
Dato befaring: 25.06.2018			
Dato samtale med grunneier/bruker: 25.06.2018			
Utformet av: Solfrid Helene Lien Langmo og Finn Oldervik		Firma: Bioreg AS	
UTM sone: 33	Nord: 7225535	Øst: 342891	Gnr./Bnr.: 14/4
Areal (nåværende): 880		Areal (etter evt. restaurering): 1260	
Del av verneområde: Nei		Hvilket vern: -	
Finnes det særskilte skjøtselshensyn i området, hvilke: Settarvika virker til å være et viktig område for ender og vadefugler. Skjøtsel her bør skje på en måte som ikke forstyrrer fuglene i hekketida. Spredt rundt omkring i lokaliteten finnes gravrøyser fra bronsealder – jernalder. I tillegg finnes et gårdsanlegg fra førreformatorisk tid. Alt dette er automatisk fredete kulturminner som en må ta hensyn til blant annet ved ferdsel og rydding av skog.			
MÅL			
Hovedmål for lokaliteten: <ul style="list-style-type: none">- Lokaliteten skal være en del av et større kulturlandskap med kystlyngheier på Leka.- Verdien på lokaliteten, og dermed også beiteverdien i området, skal økes gjennom gjenopptagelse av lyngsviing og rydding av plantet og frøformert skog.- Lokaliteten skal videre holdes åpen og uten/med lavt innslag av fremmede arter, noe som oppnås gjennom kombinasjon mellom saubeite store deler av året og lyngsviing.			
Konkrete delmål: Restaurering: <ul style="list-style-type: none">- I en restaureringsfase må busker og trær ryddes og fjernes før brenning. Spesielt er det viktig å ha fokus på fjerning av bergfuru/vrifuru og sitka-/lutzgran som er i spredning i området. Enkelte lauvkratt kan med fordel settes igjen som mat for sauene. Et område med plantet bergfuru midt i lokaliteten settes igjen som leområde for sauene. Beite: <ul style="list-style-type: none">- Området beites i dag med sau store deler av året. Driften skal være tuftet på et opplegg som sikrer god dyrevelferd. Sauene skal ha tilgang på naturlige leplasser, og hvis dette ikke finnes må det settes opp leskur. Dyrene skal også ha regelmessig tilsyn, og om nødvendig gis tilleggsfôr, noe som med fordel kan gjøres nær gården slik som i dag, samt i et område som er planlagt som leområde.			

<p>Lyngsviing:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ved gjenopptakelse av lyngsviing, skape en mosaikk av røsslyng i forskjellige aldersstadier. Sviingen vil etter hvert øke den totale beiteverdien på området.
<p>Ev. spesifikke mål for delområde(r):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spredt i lokaliteten finnes områder som er tett tilplantet med bergfuru/vrifuru og noe norsk furu. For at disse områdene skal kunne skjøttes med kontrollert brenning, må trærne fjernes. - Også ellers i lokaliteten finnes frøspredte eksemplarer av fremmede furu-arter, samt noen få klynger med sitka-/lutzgran. Det er en målsetting å fjerne mesteparten av disse trærne. - Et område med plantet skog midt i lokaliteten settes igjen som le for dyrene. Det er også planlagt å benytte dette arealet til tilleggsføring av dyrene om det blir behov for det.
<p>Tilstandsmål arter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppnå en mosaikk av røsslyng i ulike aldersstadier. - Øke innslaget av urter og gras.
<p>Mål for bekjempelse av problemarter/gjengroing:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fjerne plantefelt og frøspredte individer av bergfuru/vrifuru - Fjerne sitka-/lutzgran innenfor og utenfor lokaliteten

3.6 Planlagte skjøtselstiltak på Kvaløy

3.6.1 Beiterelaterte tiltak

<p>Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak, beiting:</p> <p>En driftsform med helårs utegangardrift krever godkjenning fra Mattilsynet, og det er Mattilsynet som setter kriterier for driftsopplegget samt for et tilsyn som tar høyde blant annet behov for tilleggsføring og ly når forholdene krever det. Området beites i dag med 5 utegangersau. Bare deler av lokaliteten er gjerdet inne, men de beiter fritt på de inngjerdede delene.</p> <p>Sauene blir tilleggsført nær tunet, samt at det er planer om å etablere en plass for tilleggsføring i forbindelse med et leområde midt i lokaliteten. Beitetrykket er i dag for lavt til å holde området åpent om en kombinerer beitet med sviing. Det vil derfor være nødvendig å øke dyretallet. Aller helst bør dyrene gå ute hele året, eventuelt bør beitesesongen strekkes så langt det er forsvarlig. Beitetrykket må overvåkes nøye for å unngå overbeiting på nysvidde områder hvor beitepresset kan bli svært stort. Det er også viktig å merke seg om beitepreferansene på området endres når det gjerdes inne og mye av skogen fjernes. Regulering av beitet ved hjelp av strøm kan bli aktuelt hvis det viser seg at beitetrykket blir for stort eller veldig skjevfordelt innenfor lokaliteten. Hvorvidt dette må iverksettes, er imidlertid ikke mulig å forutse.</p> <p>Skulle det vise seg at de foreslåtte arealene som settes igjen som ly for sauene blir for små, vil en komme med forslag om å sette opp et par leskur i lokaliteten, gjerne ett i den østlige og ett i den vestlige delen. Også nær husene er et alternativ. Her er sauene vant til å finne ly fra før. Det finnes flere små knauser som det kan være aktuelt å sette leskur inntil slik at de ikke blir ødelagt av vind og vær. Området der det er planlagt satt igjen skog som le for dyrene, er markert med rosa farge på fig. 4.</p> <p>Det finnes mange større og mindre dammer og tjern i lokaliteten. Vanntilgangen bør derfor ikke være noe problem store deler av året. Det er imidlertid en fare for at disse bunnfryser om det blir ekstremt kaldt på vinteren. En må derfor forsikre seg om at dyrene har nok vann i ekstreme kuldeperioder.</p>

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
<p>Tiltak, beiting og tilrettelegging for beiting:</p> <p>Beiting fortrinnsvis med utegangarsau året rundt. Regulering av beitetrykk ved inngjerding av lokaliteten/deler av den.</p> <p>Inngjerding av lokaliteten. Opparbeidelse av trasé for gjerde</p>	<p>Årlig</p> <p>2019</p>	<p>880₁ daa</p> <p>2 mann i 10 dager à 7,5 timer pris per time kr 300 = 45 000,-</p>	
<p>Utstyrskrav knyttet til beiting og tilrettelegging for beiting:</p> <p>Nettinggjerde, stolper, jernstolper, bor for å feste jernstolper i berget, motorsag, ryddesag, grind, (utstyr for elektrisk gjerding ved behov. En slik kostnad vil i så fall komme i tillegg).</p>			

3.6.2 Planer for sviing

Beskrivelse av planlagte skjøtselstiltak med sviing:

Noe av formålet med sviingen er som nevnt å lage en mosaikkstruktur av lyng i ulike aldersfaser, og en bør derfor legge opp til å spre brannflatene utover. Det bør stå igjen en del kantsoner med eldre lyng. Sviing bør fortrinnsvis skje i striper og flekkvis, snarere enn i sirkler. Brenninga bør gjøres når bakken er frossen eller våt, men lyngen likevel er så tørr at den lar seg brenne. Slik sparer en røtter og frøbank, samt at en unngår å sette fyr på selve torva. Det er også viktig med gunstig vindretning i dette området, med tanke på at det er bebyggelse vest for området. Slike forhold er ikke alltid til stede, og en vil etter hvert oppdage at det ikke er sikkert en får brent like mye (eller noe som helst) alle år. Om det et år ikke lar seg gjøre å brenne i løpet av vinterhalvåret kan dette gjennomføres et senere år.

Ved sviing av små flater kan en likevel enklere se hvordan sviingen slår ut på lyngen (særlig der mye av den gamle lyngen er død og en enda ikke helt ser hvor mye som spirer fra røtter/frøbank på grunn av beitetrykket i området). Sviing bør i første rekke utføres i områder med gammel, levende og grov lyng, eller i områder med mye død lyng der en samtidig ser at det står igjen noe av den gamle lyngen, eller der det er tydelig at den kommer opp igjen fra frøbank/gamle røtter.

Lokalitetens totale areal er på 1260 daa, hvorav 380 daa holdes utenfor fordi de ligger utenfor eiendoms-grensene til dette aktuelle gårdsbruket, og det er høyst usikkert om eierne vil at dette arealet skal forvaltes som kystlynghei. Det vil imidlertid være svært positivt om også disse arealene kan beites og brennes. Særlig vil selve Kvaløya kunne tilføre viktige arealer med mye lyng og gras. I alt er det dermed 880 daa som ligger innenfor eiendommen, og er aktuelle for forvaltning. På den delen som det er sannsynlig at vil bli skjøttet, finnes ca. 40 daa som er å regne som myr. I tillegg finnes fragmenter av strandeng, grunnlendte partier og nakne berg som heller ikke er aktuelle for sviing. Dette utgjør til sammen ca. 230 daa. I tillegg finnes ca. 110 daa plantefelt som må fjernes før arealene kan svis. Noe av dette ligger imidlertid i

¹ Arealet på selve Kvaløya, samt et areal i vest som ligger utenfor gårdens eiendomsgrenser er holdt utenfor.

grøfta myrpartier, og vil derfor ikke kunne svis selv om skogen fjernes. Ut fra dette regner en med at det totale svibare arealet innenfor lokaliteten i dag er rundt 500 daa. De største sammenhengende svibare partiene finnes rundt Settarduvå, Kinnholmtuvå og Brennmyrtuvå. Også lenger vestover finnes mindre svibare arealer innimellom. Her er de imidlertid adskilt av mer grunnlendte partier. I dette området anser en det som mest effektivt å svi en og en eller noen få flekker samtidig.

Innenfor de større sammenhengende svibare arealene, bør det legges opp til en mosaikk med brannflater. Etablering av ny vegetasjon i brannflater vil variere mellom lokaliteter og ut ifra hvor vellykket lyngsviinga har vært. Det finnes brannflater i området som viser god revegetering etter få år (5-10 år). Imidlertid er det lite røsslyng innenfor en del av disse flatene, og anbefalt tid mellom hver brenning er derfor satt på generelt grunnlag til 10-20 år. Skal en gå ut fra en rotasjonstid på lyngen på 20 år vil dette tilsi at det svis et areal på i overkant av 25 daa hvert år. De første årene vil trolig tallet være enda lavere, og det er kanskje realistisk med ca. 10 daa per år. I de første årene kan en med fordel prioritere arealer med mye død lyng etter tørken i 2013. Lar det seg ikke gjøre å svi store flater, vil en anbefale forsøk med punktsviing, da all sviing her vil være verdifull bl.a. for å få erfaring med hvordan lyngen responderer. Størrelsen på brannflatene må uansett tilpasses terrenget og tilgjengelig mannskap. Når det aller meste av ungsbogen er fjernet fra lokaliteten vil en trolig kunne svi i overkant av 30 daa. Som en start vil en foreslå at en i løpet av de første årene med brenning, svir en del av knausene eks rundt Settarduvå, markert som svibart areal (**mørk blå farge på kartet på fig. 4**). Dette er arealer som topografisk bør være greie å svi av samtidig som en kan unngå fare for at det tar fyr i ungskog i området.

Hvilket areal en svir når, og om en i det hele tatt får til å svi, vil være avhengig av vær og vindforhold. Etter første sviing vil en vite mye mer om hvordan lyngen innenfor lokaliteten responderer på sviing, og hvordan det står til med lyngens evne til å regenerere. Det er viktig at vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene registreres og noteres for å kunne anslå regenereringshastigheten til lyngen, for så eventuelt å korrigere frekvensen mellom hver brenning. Noter gjerne også hvilke urter som etter hvert blir dominerende, samt hvor fort de ulike artene går tilbake. Slik kunnskap er verdifull når en senere skal se på vegetasjonsutviklingen på lokaliteten i et lengre tidsperspektiv. Ut over de markerte svibare arealene, kan også enkelte mindre partier ellers i lokaliteten svies der det finnes gammel grov lyng punktvis.

Lyngsviingen i området opphørte for flere generasjoner siden, og det er i en startfase nødvendig at brukerne blir kurset i lyngsviing av erfarne og kompetente personer. Samarbeid med andre krefter i Leka kommune med erfaring innen lyngsviing vil være naturlig. Det samme er deltagelse på kurs i lyngsviing andre steder i kommunen/fylket.

Det er svært viktig å være oppmerksom på at sitka-/lutzgran kan spire i store mengder i brannflater i kystlynghei. Hvis dette skjer, må småplantene fjernes etter hvert om de ikke beites. Det samme gjelder også for andre treslag, og også andre urter, som eventuelt viser seg å bli et problem. Det er viktig at plantene fjernes tidlig, eller stubbes svært lavt. Rydding av en kystlyngheilokalitet på Stokkøya i Åfjord viste at sitka-/lutzgran er i stand til å sette nye skudd langt nede på stammen om det står igjen grønne deler etter at treet er kappet ned.

Sett i forhold til terrenget er det oftest en fordel å starte brann nederst i hellinger og la brannen utvikle seg oppover. Dette forutsetter likevel at brannen stopper når den kommer til toppen og ikke fortsetter på andre siden av haugen. Opparbeidelse av branngater kan derfor være nødvendig, særlig om arealene på motsatt side av haugene er dominert av ungskog. Lyngbrenning er krevende og en full mestring av denne skjøtselen vil strekke seg over mange år. Når man skal opparbeide seg erfaring med lyngbrenning anbefales det å starte brenning i enkle områder som er naturlig avgrenset i terrenget. Det er også viktig at disse områdene ikke er for store. Hvis en er utrygg i forhold til brenning vil det være naturlig å leie inn hjelp fra

erfarent hold i startfasen. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning, men da under forutsetning av at det ikke er hekkende fugl i området (jf. retningslinjene til SNO i vedlegg 2).

Det er også viktig at sviingen legges opp slik at arealer med trær som skal stå igjen som ly for sauene ikke brennes. I eller nær disse treklyngene bør en kun punktsvi gammel lyng.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak sviing: Forsøk på sviing av sammenhengende arealer i tillegg til punktsviing av mindre områder med eldre/død lyng.	Ca. 25 daa årlig i en femårsperiode ²	25*1000kr/daa = 25 000 kr	
Utstysbehov knyttet til sviing: Brannsmakker, gassbrenner, kompetent personell			

3.6.3 Planlagte restaureringstiltak

Beskrivelse av planlagte restaureringstiltak:

Å restaurere lokaliteten vil bli et omfattende arbeid, men er begrenset til noen få tiltak. Generelt bør oppslag med busker/trær hogges ut ved høyde over ca. 1 meter for å forhindre videre gjengroing. Einerbusker brenner godt og trenger ikke hugges ut på forhånd, men skulle store busker/stammer stå igjen etter brann bør disse fjernes. Einerlik kan i sin tur bidra til å binde jorda, særlig i bratte skråninger og hindre erosjon på grunn av sauetråkk som kan oppstå på grunn av høyt beitetrykk i nysvidde områder. En bør vurdere om disse skal få stå noen år før de eventuelt fjernes. Unntak for fjerning av skog er arealer som er avmerket som leområder.

Generelt bør ryddeavfall brennes utenfor lokaliteten, men i og med at dette på det aktuelle området vil medføre mye kjøring, vil en foreslå at det etableres bålplasser på strendene innenfor lokaliteten (først og fremst på rene steinstrender fremfor arealer med tangvoller og fragmenter av strandengvegetasjon). I tillegg kan det etableres faste bålplasser i de gamle plantefeltene, og fortrinnsvis i søkk med fuktigere vegetasjon snarere enn på knauser. Dette på grunn av at disse bålne vil utvikle høy varme som i sin tur kan skade røtter og frøbank i jorda. Transporten kan med fordel skje på frossen mark, særlig om en bruker traktor/ATV i til denne jobben. Veien som går gjennom lokaliteten i vest vil også være egnet til uttransportering av trær som er hugget.

Nye oppslag av busker og kratt må kontinuerlig fjernes. Dette gjelder også oppslag av fremmedarter som sitka-/lutzgran og fremmede furuarter. Noe ungbjørk kan imidlertid settes igjen da det kan være et viktig tilleggsfôr for sauene.

Om det finnes større plantefelt med sitka-/lutzgran i nærområdene som kan stå i fare for å spre seg inn på lokaliteten i stort omfang, bør en også vurdere å fjerne disse i samarbeid med grunneier.

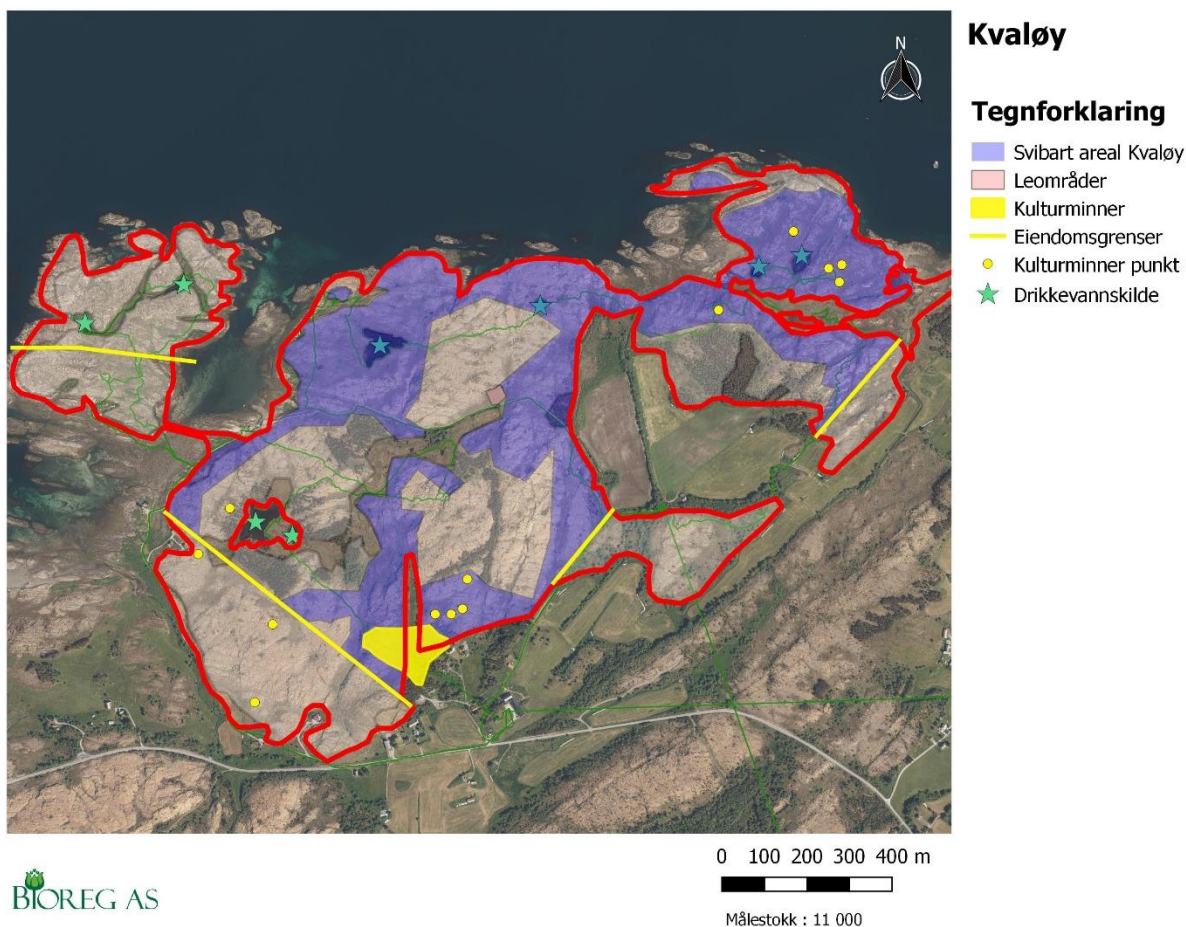
² Skal en få svidd så mye som 10 daa årlig, som det legges opp til når lokaliteten er restaurert, er det naturligvis en forutsetning at en først starter med rydding av ungsbogen innenfor lokaliteten.

Mekanisk fjerning av trær innenfor arealene med kulturminner markert med **gul farge på fig. 4** bør utføres med forsiktighet slik at en unngår ødeleggelse av strukturen i røysa.

KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Spesifikke restaureringstiltak: Hogst av plantefelt innenfor lokaliteten.	2019-2021	2 mann i 50 dager à 7,5 timer, pris per time kr 300 alt inkl. Gir en arbeidskostnad på kr 225 000,-	
Utstysbehov knyttet til rydding/slått/fjerning av problemarter: Motorsag, ryddesag, verneutstyr, ATV/lett traktor (kun på frossen mark)			

3.6.4 Andre planlagte skjøtselstiltak

ANDRE AKTUELLE SKJØTSELSTILTAK			
Beskrivelse av andre tiltak, ut over restaurering, sviing og beiting. I Settarvika ligger en lokalitet med strandeng og en rikmyr som er skilt ut som egne lokaliteter fordi de innehar store naturverdier. Disse lokalitetene bør sees i sammenheng med lystlyngheiene rundt, da de er en viktig del av beitegrunnet.			
KOSTNADSOVERSIKT	Prioritering (år)	Antall daa og kostnad per daa	Kontroll (år)
Tiltak: -			
UTSTYRSBEHOV			
-			
Annet: -			

Figur 4. Kartet viser hvor drikkevannskilder, kulturminner og arealer som en anser som svibare befinner seg innenfor lokaliteten. Kartet er utarbeidet i QGis med kartgrunnlag © Kartverket og Norge Digitalt.

3.7 Oppfølging av skjøtselsplanen

OPPFØLGING
Skjøtselsplanen skal evalueres innen 5 år: Ja
Behov for registrering av spesifikke naturtyper og/eller artsgrupper: Beitemarksopp kan med fordel kartlegges særlig på knausene nærmest sjøen og på Kvaløya der det finnes engflekker som innehar godt potensiale for beitemarksopp. Det vil være behov for å følge med på om sitka-/lutzgran eller bergfuru/vrifuru spirer i stort omfang i arealer som svis.
Nylig gjennomførte eller påbegynte tiltak som er finansiert: -
ANSVAR
Person(-er) som har ansvar for iverksettelse av skjøtselsplanen: Inger Kvaløy, grunneier

4. Mer informasjon

For mer utfyllende om skjøtsel, restaurering og hevd, se: **Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker** som finnes på MDs hjemmesider: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/Annet/Skjotselsboka/>

Annen aktuell litteratur:

- Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.
- Haaland, S. 2002. Fem tusen år med flammer; det europeiske lyngheilandskapet. Vigmostad & Bjørke.
- Halvorsen, R., Bryn, A., Erikstad, L. & Lindgaard, A. 2015. Natur i Norge - NiN. Artsdatabanken, Trondheim (<http://www.artsdatabanken.no/nin>).
- Halvorsen, R., medarbeidere og samarbeidspartnere, 2015. NiN – typeinndeling og beskrivelsessystem for natursystemnivået. – Natur i Norge, Artikkel 3 (versjon 2.0.3): 1–509 (Artsdatabanken, Trondheim; <http://www.artsdatabanken.no>.)
- Kaland, P.E. & Vandvik, V. 1998. Kystlynghei. S. 50-60 i: Framstad, E. & Lid, I.B. (red.) Jordbrukets kulturlandskap, Universitetsforlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Nilsen, L.S. (red.) 2009. Naturen. Populærvitenskapelig tidsskrift. 2009-2: 66-128. Spesialnummer om kystlynghei i Norge.
- Norsk rødliste for naturtyper fra 2018: <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

5. Detaljert beskrivelse av naturtypene på lokaliteten.

SØKBARE EGENSKAPER (for Naturbase)						
Navn på lokaliteten: Kvaløysjøen - Brennmyrtuvån		Kommune: Leka		Områdenr.:		
ID i naturbase: NY		Registrert i felt av: Solfrid Helene Lien Langmo		Dato: 25.06.2018		
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Inger Kvaløy, grunneier				Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:		
Hovednaturtype etter NiN (% andel fordeling): Kystlynghei (T34) 60 %			Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling): Sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) 60 %.			
Tilleggsnaturtyper/mosaikk etter NiN (% andel fordeling): Nakent berg (T1) (20 %) Grunnlendt mark (T2) (10 %) Resterende 10 % fordelt på: Semi-naturlig eng (T32) Semi-naturlig strandeng (T33) Strandeng (T12) Driftvoll (T24) Jordvannsmyr (V1) Tjern og dammer			Kartleggingsenheter etter NiN, 1:5000 (% andel fordeling): Uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8) (bK trinn a) Lite uttørkingseksponeerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7) (bK trinn a). Til sammen ca. 20 % Åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-7), åpen svakt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5), åpen sterkt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-8) og åpen svakt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6). Til sammen ca. 10 %. Resterende 10 % fordelt på: Sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8) Strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1) Nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) Øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2) Beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1) Temmelig til ekstremt kalkrike myrkanter (V1-C-8) Sterkt intermediaære og litt kalkrike myrkanter (V1-C-7) Tjern og dammer			
Verdi (A, B, C): A			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Foto			
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11): P1Obv – En vei deler lokaliteten i to. P1Obk – En høggspenlinje streifer lokaliteten helt i sør. P1Sp – deler av lokaliteten er tilplantet med fremmede bartrær.						
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: Tørr lynghei (H1) Tørr gras-urterik hei (H2) Bergknaus og bergflate (F3) Frisk/tørr middels baserik eng i lavlandet (G7) Vekselfuktig baserik eng (G11) Nedre og midtre salteng (U4) Øvre salteng (U5) Flerårig gras/urte-tangvoll (V2) Ekstremrik fastmattemyr (M3) Middelsrik fastmattemyr (M2)
< 20 m	x	God		Slått		
20-50 m		Svak	x	Beite	x	
50-100		Ingen		Pløying		
>100 m		Gjengrodd		Gjødsling		
		Dårlig		Lauving		
				Torvtekt		
				Brenning		
				Park/hagestell		

OMRÅDEBESKRIVELSE (For naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)

Innledning:

Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 25.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtselsplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Området har vært undersøkt tidligere, og det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra områdene rundt Kvaløya, de fleste utført av NTNU-Vitenskapsmuseet i 1970 og 2004. Grunneier Inger Kvaløy deltok også under registreringen. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Røddlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, røddlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten ligger helt nordvest på øya Leka. Landskapet heller svakt mot nord. Mye av arealene ligger utsatt til for vind og vær, men særlig den nordligste og østligste delen av lokaliteten er varierende topografisk med mange små knauser og søkk. Lokaliteten grenser til en større strandeng og intensivt oppdyrkede enger og gårdsbruk i sør og øst, til en vei i vest, og til havet i nord. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, lherzolitt, dunitt, serpentinit. I forskenkninger og bergsprekker finnes basekrevende vegetasjon, mens oppe på selve heiene er det for det meste artsfattig, men likevel med innslag av kalkkrevende arter. Løsmassene er for det meste sparsomme og usammenhengende, men i enkelte søkk finnes tykke marine strandavsetninger, samt tynnere hav- og fjordavsetning og strandavsetning. Spredt finnes også mindre innslag av morenemateriale og torv og myr (Kilde: NGU). Moen (1998) plasserer Leka i sør- og mellomboreal vegetasjonssone (SB/MB), og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten er registrert som kystlynghei, og er for det aller meste å regne som olivinhei (60 %). I tillegg til kystlynghei finnes betydelige arealer med kalkrike nakne berg og grunnlendt mark (til sammen omtrent 30 %). De siste 10 prosentene er fordelt på en rekke naturtyper, deriblant strandeng, rikmyr og semi-naturlig eng. Etter NiN 2.1 er kystlyngheiene regnet å være sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) (60 %) med bK trinn a (berggrunn med avvikende kjemisk sammensetning trinn a – ultramafisk). Arealene med nakent berg regnes som uttørkingseksponerte temmelig til ekstremt kalkrike berg, bergvegger og knauser (T1-C-8) (bK trinn a) og lite uttørkingseksponerte temmelig til ekstremt kalkrike berg (T1-C-7) (bK trinn a). Til sammen utgjør disse ca. 20 % av lokalitetens totalareal. Det finnes også betydelige arealer med grunnlendt mark (ca. 10 %) av typene åpen svakt kalkrik og åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark (T2-C-5 og T2-C-7) og åpen svakt kalkrik og åpen sterkt kalkrik grunnlendt lavmark (T2-C-6 og T2-C-8). Engarealene regnes som sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg (T32-C-8). Ellers finnes enkelte myrarealer som regnes som temmelig til ekstremt kalkrike myrkanter (V1-C-8) og sterkt intermediære og litt kalkrike myrkanter (V1-C-7). I enkelte av de største sammenhengende myrarealene finnes også fragmenter av fattigere myrtyper. Langs sjøen finnes partier med strandenger fordelt på kartleggingsenhetene strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1), nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1) og øvre semi-naturlig strandeng (T33-C-2), i tillegg til små områder med beskyttede og moderat eksponerte driftvoller (T24-C-1). Naturtypen kystlynghei er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2018. Også rik åpen sørlig jordvannsmyr og semi-naturlig strandeng regnes som sterkt truet (EN) på samme liste. Seminaturlig eng, strandeng og åpen grunnlendt kalkrik mark i sørboreal sone er regnet som sårbar (VU).

Artsmangfold:

Røsslyng dominerer store områder innenfor lokaliteten sammen med mye krekling og blokkebær. I tillegg finnes store partier der urter og gras er mer fremtredende, og lyngen spiller en mindre rolle. Der ble det registrert arter som rødsildre, fjellsmelle, kattefot, blåstarr (partier med blåstarr-eng), vill-lin, vanlig nattfiol, grov nattfiol, vårmarihand, fjellfrøstjerne, dvergjamne, fjellsmelle, storblåfjær, gjeldkarve, hårstarr, flekkmure, hvitmaure, gulmaure, fjelltistel, loppestarr og murburkne. I søkk i terrenget finnes arter som enghumbleblom, jåblom, dvergjamne, engstarr, tvebostarr, loppestarr, myrsnelle, myrsauløk, småsivaks, svarttopp, bjørnebrodd og fjelltistel. Myrene varierer fra ekstremt myr dominert av brunmoser i bunnsjiktet sammen med blant annet kammose og fettmose, og arter som sumphaukeskjegg, svarttopp, fjelltistel, breiull, myrsnelle, blåstarr, gulsildre og pors, samt noen fattigere områder med mer torvmoser. Også her finnes imidlertid indikatorer på svært kalkrik berggrunn. De fleste strandengene er små, men godt utviklet og med arter som buestarr, fjærekoll, fjæresauløk, strandkjempe, fjæresivaks, saltgras sp., gulaks, rødsvingel, tiriltunge og mjøddurt. Engarealene er dominert av arter som gulaks, dunhavre og engkvein

sammen med blant annet småengkall, harerug, gulmaure, hvitmaure, gjeldkarve, legeveronika og bakkefrytle. Ute på Kvaløya ble det også registrert hanekam, hestehavre og marinøkkel. Bergene er for det meste artsfattige og mange steder helt uten vegetasjon, men arter som putevrimose, labbmose, krypsilkemose, kammose samt murburkne og grønnburkne ble registrert. I deler av lokaliteten er det plantet bergfuru/vrifuru i tillegg til noe norsk furu. Mange av disse er enda uten kongler, men det finnes likevel områder med en del frøspredte eksemplarer. I tillegg finnes noen få forekomster av sitka-/lutzgran (trolig for det meste frøspredd), og noen kloner av norsk gran. Fra tidligere ligger det en del registreringer i Artskart fra Kvaløya. Blant annet er det grunn til å trekke frem registreringer av arter som nebbstarr (NT), og småmyrull (EN). Det finnes også registreringer her av en del insekter, for det meste knyttet til dammene innenfor lokaliteten. Det ble ikke registrert beitemarksopp i forbindelse med undersøkelsene, men en regner med at en del av engflekkene innenfor lokaliteten har godt potensiale for slike, inkludert sjeldne og rødlistede arter. Det ble observert spor etter oter (VU) i de fleste dammer og tjern innenfor lokaliteten sommeren 2018. I Sett-arvika ble det registrert hekkende vipe (EN), enkeltbekkasin og storspove (VU), i tillegg til at det ble observert gravand og fiskemåke (NT). I og med at det ligger en større strandeng og en svært rik myr her, antar en at området i og rundt Settarvika er viktig for ande- og vadefugler.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Tidligere har området vært brukt som fellesbeite for flere gårder, og det var da beitet med kyr og sauer. Dette beitet opphørte for 60-70 år siden, og området har vært mer eller mindre uten skjøtsel siden. Planen er nå å starte med utegangarsau, og de siste årene har deler av lokaliteten vært beitet med noen få sauer (fem vinterføra). Disse har gått ute store deler av året, men vært inne midt på vinteren.

Lyng og sviing: Nåværende brukere kjenner ikke til hvorvidt det har vært drevet sviing i dette området, men det er likevel grunn til å tro at det kan ha vært brent her ut fra Lekas historie. Sviing er i løpet av de senere årene gjenopptatt blant annet på Skeisneset. Innenfor lokaliteten er mye av lyngen gammel, grov og forvedet. På knauser og i flatere partier er den mye tydeligere preget av beite, samt av vindslitasje og er for det meste kortvokst (10-20 cm). Her virker den også å være noe yngre, selv om den trolig for det meste er sent moden og tidlig degenererende iht. lyngheisyklusen i skjøtelsboka for kulturlandskap (Norderhaug et al. 1999).

I enkelte områder finnes det som nevnt partier med plantet skog, relativt ung fremdeles. Generelt bærer området preg av en noe svak hevd. Gjengroingen i området later i stor grad til å være av nyere dato, og i store deler av lokaliteten kan skjøtsel gjenopptas uten omfattende restaureringstiltak. Unntaket er arealer som er tilplantet med bartrær. Disse må fjernes før en kan gjennomføre kontrollert brenning.

En vei fra gården Kvaløya og ned mot sjøen vest for gården deler lokaliteten i to. En høyspentlinje streifer lokaliteten helt i sør. Brennmyra, som ligger like utenfor lokaliteten i øst, er drenert og oppdyrket. Avløpsvannet fra grøftene her, renner gjennom lokaliteten der den er på det smaleste og gir noe oppgjødsling i et lite parti her.

Fremmede arter:

Bergfuru/vrifuru, sitka-/lutzgran, både gran og furu i spredning.

Kulturminner:

Spredt i lokaliteten finnes gravrøyser fra bronsealder- steinalder (Kilde: Askeladden)

Skjøtsel og hensyn:

Beite: Beitinga med sau må opprettholdes og beitetrykket må økes sammenlignet med i dag. Antallet dyr bør økes, og en bør vurdere å la dem gå ute hele året så lenge det er vilkår for det. Det må være et mål at mest mulig av det føret sauene trenger skal komme fra utmarka. Tilleggsføring bør som i dag begrenses til arealer nær husene, samt i et skogholt midt i lokaliteten som er planlagt satt igjen som leområde. Etter hvert som lokaliteten restaureres, vil beiteverdien i området også øke, og det vil være naturlig å vurdere antallet dyr kontinuerlig ut fra hvordan lokaliteten utvikler seg. Her må en også se denne lokaliteten i sammenheng med drifta på resten av gården.

Gjengroing: Spredt i lokaliteten finnes plantefelt med fremmede treslag, for det meste bergfuru/vrifuru, men også noen små forekomster av sitka-/lutzgran, norsk furu og norsk gran. Furu sprer seg i lokaliteten, særlig nordøst for plantefeltene (på grunn av fremherskende vindretning fra sørvest). Plantefeltene må fjernes før lyngbrenning. Særlig sitka-/lutzgran har mange steder vist seg å bli et stort problem i kystlyngheier, så om det finnes plantefelt av arten i nærheten - noe som er tilfelle her, bør disse hogges. En må imidlertid være obs på at om en fjerner skogen i de bratteste skråningene, kan det være en viss fare for erosjon etter brenning om alle krattene fjernes. Grunnen til dette er tråkk fra sauene som vil beite intensivt på de nysvidde områdene. Om enkelte kratt, og da særlig einer, får stå igjen, vil de døde stammene hindre sauene i å komme til, slik at jordsmonnet utsettes for mindre tråkkslitasje enn om buskene hadde vært borte. Disse kan så fjernes senere, etter at vegetasjon er reetablert. I de delene av lokaliteten som er å regne som eng, kan det settes igjen noe bjørk som le for sauen.

Lyngsviing: Formålet med lyngbrenning er å skape mosaikker med kystlyngheivegetasjon med ulik alder. Dette er gunstig både for beitedyr og andre arter som insekter og fugler. For at dyra til enhver tid skal ha tilgang på en slik mosaikk, er det viktig å ikke svi for store flater. Brannflater fører til større spiring av gras og urter, og dette utgjør i stor grad sommerbeite til dyra. I tillegg til spirer vil det også komme unge skudd med røsslyng, noe som i sin tur kan utgjøre vinterbeite. Slike unge skudd er en betraktelig bedre forressurs for dyra enn gammel forvedet røsslyng. Over tid vil en brannflate gradvis gjennomgå endring i vegetasjonsstrukturen fra gras- og urterik mark, tilbake til større utbredelse av lyng. Et beiteområde bestående av brannflater med ulik alder vil derfor inneholde areal som er godt egnet til både sommerbeite og vinterbeite, med rik utbredelse av gras, urter, lyng og busker. I sum øker dette den ernæringsmessige kvaliteten på kystlyngheia som helårsbeite sammenlignet med dagens tilstand.

En viktig forutsetning for vellykket lyngbrenning er tele i jorda (evt. høy vannmetning), samt at lyngen er tørr nok til at den vil brenne. Slik unngår man at frøbanken (frøinnhold i jorda) og røtter i det øverste jordlaget skades av varmeutviklingen fra brann. Videre er risikoen mindre for at selve torva tar fyr på grunn av varmen fra brannen. Brenning skal skje i perioden 15. september - 15. april under egnede vær- og vindforhold. Det må være tilstrekkelig med mannskap under brenningen, og varsling skal skje etter kommunens retningslinjer (brannvesen, naboer, Fylkesmannen). Egnede utstyr for slokking og tenning må være tilgjengelig. Erfaringer viser at mars måned ofte er mest gunstig for å utføre brenning. Tid mellom brenning av en flate er gjerne 10 - 25 år og avhenger av hvor raskt regenereringen av vegetasjon, og særlig røsslyng, tar.

Lokaliteten er varierende topografisk med mange små knauser og søkk. Brenning vil mange steder bli redusert til svært små flater, da disse er adskilt fra andre med nakne berg, grunnlendt mark og myrsøkk hvor vegetasjonen brenner dårligere. En mulighet i slike tilfeller er å bruke gassbrenner til å starte en brann for så å svi kun noen få kvadratmeter. Det finnes imidlertid også en god del arealer langs lokalitetens kystlinje som egner seg godt for å brenne større områder samtidig. Etter tørkevinteren 2013 er mye av røsslyngen død, men den ser ut til å regenerere (det er noe varierende hvor enkelt dette er å avgjøre på grunn av beitetrykket i området).

Det er svært viktig at en tilpasser sviingen slik at en ikke kommer i konflikt med omkringliggende hus og hytter. Områdene rundt Settarvika later til å være viktig for blant annet ande- og vadefugler.

Del av helhetlig landskap:

Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med beiter og kystlyngheier nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. På Skeisneset litt øst for lokaliteten er lyngheiene også i drift med brenning. Også på Leknesøyen i nordøst forvaltes noen øyer som kystlyngheier.

Verdibegrunnelse:

Etter faktaark for kystlyngheier fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for areal da flere hundre daa av lokalitetens totale areal på 1260 daa, er å regne som kalkrik kystlyngheier. Den oppnår middels vekt på tilstand ut fra at enkelte partier er i gjengroing med trær, samtidig som det har vært et lengre opphold i beitet her. At beitinga er gjenopptatt, er med å trekke verdien noe opp. Her finnes lyng i alle faser, selv om det meste av den er gammel. Den oppnår middels til lav vekt på påvirkning/bruk ut fra at fremmede arter utgjør en betydelig del av de plantede trærne i området. Ellers oppnår den høy vekt på rødlistearter ut fra at slike er påvist tidligere, inkludert en EN-art, samt at en regner med det er godt potensiale for slike arter fra flere artsgrupper, deriblant beitemarksopp og kalkkrevende og sjeldne lav. Ut fra dette oppnår lokaliteten samlet sett verdien Svært viktig – A. Verdien er noe svak, og lokaliteten vil raskt forringes om ikke tiltak mot gjengroingen settes i verk. En av grunnene til dette er at mange av bartrærne ennå ikke har begynt å sette kongler, men en regner med at dette vil skje snart, og at spredningen av fremmede bartrær da vil skyte ytterligere fart.

Merknad:

Området bør etter igangsatt skjøtsel undersøkes for beitemarksopp, samt at en følger med på vegetasjonsutviklingen innenfor brannflatene.

6. Kilder

artskart.artsdatabanken.no (2017). Funndata fra: J. B. Jordal, Naturhistorisk museum UiO, Norsk botanisk forening, Norsk entomologisk forening, Norges sopp- og nyttevekstforbund Nedlastet gjennom artskart 30.10.2018

Artsdatabanken (2018). *Fremmedartslista 2018*. Artsdatabanken, Trondheim.

Artsdatabanken (2018). *Norsk rødliste for Naturtyper 2018*. Artsdatabanken, Trondheim.

Bratli, H., Halvorsen, R., Bryn, A., Arnesen, G., Bendiksen, E., Jordal, J. B. *et al.* (2017). *Dokumentasjon av NiN versjon 2.1 tilrettelagt for praktisk naturkartlegging i målestokk 1:5000*. Natur i Norge, Artikkel 8 (versjon 2.1.2).

Bryn, A. & Ullerud, H. A. (2017). *Veileder for arealdekkende kartlegging av terrestrisk naturvariasjon etter NiN i målestokk 1:5000 og 1:20 000*. Naturhistorisk Museum, U. i. O.

Fremstad, E. 1997. *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12. 279 s.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge ISBN: 978-82-92838-40-2.

Miljødirektoratet (2015) *Veileder for kartlegging, verdisetting og forvaltning av naturtyper på land og i ferskvann. Utkast til faktaark 2015 – Kulturmark*. Versjon 7. august 2015

Moen, A. (1998). *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss.

ngu.no/kart/berggrunn, <https://geo.ngu.no/kart/berggrunn/> Norges geologiske undersøkelse, berggrunnskart N50, hentet 30.10.18

ngu.no/kart/losmasser, <http://geo.ngu.no/kart/losmasse/> Norges geologiske undersøkelse, løsmassekart med symboler, hentet 30.10.18

Nilsen, L.S. & Fremstad, E. 2000. *Skjøtselsplan for Skeisneset, Leka, Nord-Trøndelag*. NTNU Vitensk.mus. Rapp. Bot. Ser. 2000-1: 1-31, 1 kart.

Norderhaug, A., Austad, I., Hauge, L. & Kvamme, M., 1999: *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Landbruksforlaget. 252 s.

Muntlige kilder

Inger Kvaløy, grunneier. Kvaløyveien 99, 7994 Leka. Tlf 74 39 98 15

7. Bilder

Under følger en del bilder fra lokaliteten.

Figur 5. 33V N 7225775 Ø343540. Bildet er tatt fra Kinnholmtuvå, og viser de nordøstlige delen av lokaliteten. Vannet midt i bildet er skilt ut som egen lokalitet (kalksjø). Bak denne ligger Settarvika, hvor ytterligere to lokaliteter er skilt ut, en med strandeng og en med rikmyr. Området er viktig for bla. vadefugl. Plantefeltet helt bakerst i bildet ligger utenfor lokaliteten, mens det til høyre i bildet, bør fjernes før det er mulig å svi denne delen av lokaliteten. Legg merke til frøspredningen på nordsiden av plantefeltet. Dette kommer av den fremherskende vindretningen som er sørvest. Det ble ikke observert tilsvarende mengder frøspredte småplanter noe annet sted i lokaliteten. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 6. Bildet er tatt fra samme posisjon som det forrige, men viser den midtre delen av lokaliteten. Engene midt i bildet utgjør Brennmyra, som nå er grøftet og dyrket opp. Som en ser finnes store åpne områder og spredte plantefelt i mye av lokaliteten. Den spesielle gule fargen på berget er det som gjør Leka så kjent. Den kommer av reaksjoner mellom stoffer i bergartene og lufta. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 7. 33V N 7225837 Ø343819. Settarviktuvå sett fra sør mot nord. Steinene på toppen er en gammel gravrøys. Fjerning av busker og trær slike steder bør gjøres med forsiktighet for å ivareta strukturene i røysa. Bildet er tatt mot sørvest. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 8. 33V N 7225728 Ø343071. Enkelte steder i lokaliteten som her, ikke langt fra Kråkhamran nordvest i lokaliteten, finnes større og mindre partier gammel strandlinje helt uten vegetasjon. Unntaket er enkelte lav som vokser direkte på steinene. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 9. 33V N 7225706 Ø342679. Urte- og grasrike heier er vanlige i lokaliteten. Bildet er tatt på Stortjønnlandet, fra nordøst mot sørvest. Som en ser, er det en del daugras, noe som vitner om et noe for lavt beitetrykk. Området egner seg imidlertid godt for sviing, da det er få eller ingen trær her, men mest lyng og gras. I og med at denne delen av lokaliteten er flat, kan det være nødvendig å etablere branngater for å unngå å svi av alt for store partier på en gang. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 10. 33V N 7225807 Ø342634. Lengst vest på Stortjønnlandet, men også ellers i lokaliteten, finnes partier med nakne berg uten særlig mye vegetasjon. Arter som vendelrot, vårmarihånd, grønnburkne, gulmaure, hvitmaure og gjeldkarve vitner imidlertid om rik berggrunn. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 11. 33V N 7225546 Ø343027. Plantefeltet med bergfuru som er tenkt satt igjen som leområde for sauen. Her er noen av trærne kvista opp litt, slik at sauene lettere skal komme til. Om det svis inntil plantefeltet, bør en påse at bergfuru ikke spirer i de nysvidde flatene. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 12. 33V N 7225660 Ø342199. Vegetasjonen på den østlige delen av Kvaløya sett mot sør. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Figur 13. 33V N 7224860 Ø342357. Helt sør i lokaliteten, langs Kvaløysjøveien finnes beitemarker som er gjerdet inne og er i hevd. Her er også enkelte rester etter gamle steingarder. Disse engene ligger på naboeiendommen til Inger Kvaløy. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

8. Artsliste

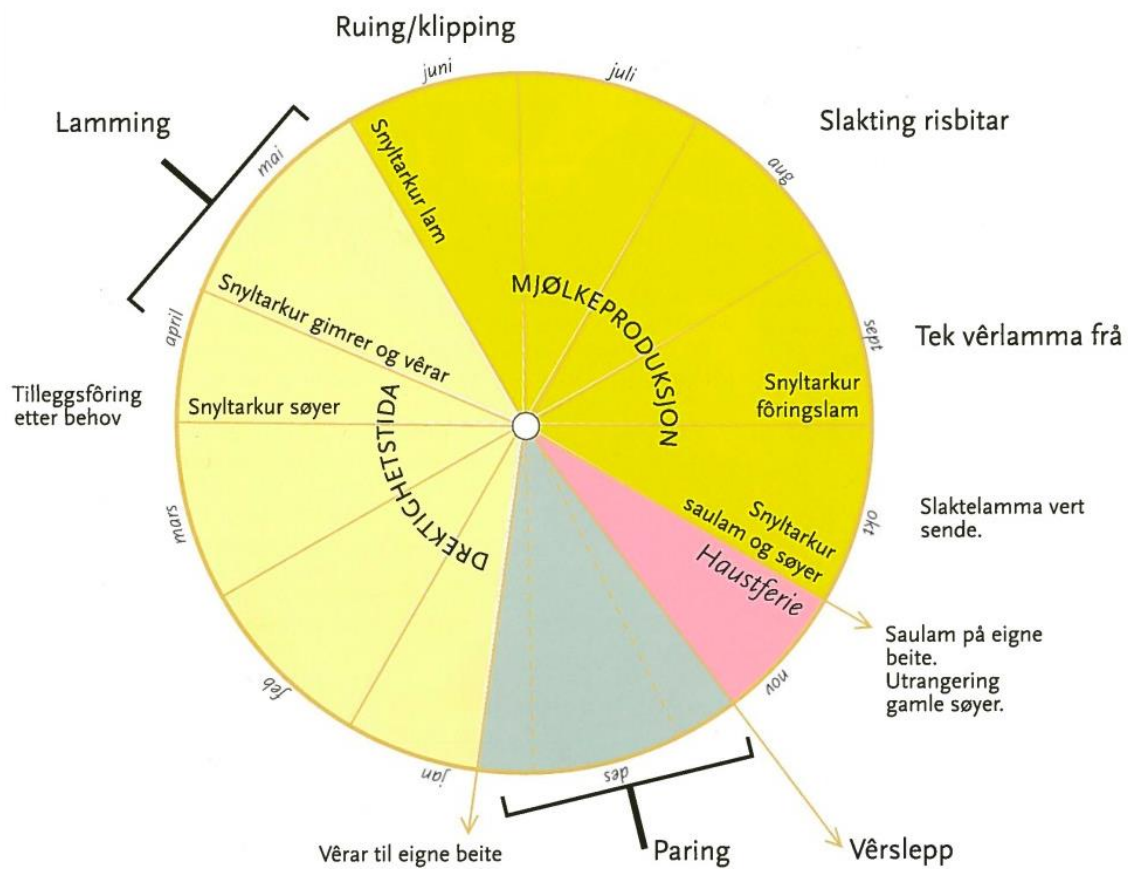
Under følger artslister basert på registreringer 25.06.2018.

Karplanter	fuglevikke	rundbelg	blomstermose sp
akstusenblad	furu	ryllik	brunmakkmose
bakkefrytle	føllblom	rød jonsokblom	eplekulemose
bakkesoleie	gjeldkarve	rødsildre	etasjemose
beitestarr	gjerdevikke	rødsvingel	fettmose
bekkeblom	gran	røsslyng	furumose
bergfrue	grov nattfiol	saltgras sp	gulband
bergfuru	grønnburkne	saltsiv	heigråmose
bergskrinneblom	grønnstarr	sandsiv	kammose
bjørnebrodd	gulflatbelg	selje	krypsilkemose
bjørneskjegg	gullris	skogstorkenebb	myrstjernemose
bjørk	gulmaure	slirestarr	piggknoppgullhete
bløkkebær	gulsildre	sløke	putevrimose
blåbær	gåsemure	slåttestarr	rosetorvmose
blåklokke	hanekam	småbergknapp	ryemose
blåknapp	hengeaks	småengkall	rødmakkmose
blåstarr	hengeving	småsmelle	skjøtmose
blåtopp	hestehavre	småsyre	storklokkemose
breimyrrull	hundegras	storblåfjær	storkransmose
bringebær	hundekjeks	stormarimjelle	stormakkmose
buestarr	hvitbladtistel	stornesle	Fugl
bukkeblad	hvitmaure	strandkjempe	enkeltbekkasin (hek-
dunhavre	hårstarr	strandkvann	kende)
duskmyrrull	jonsokkoll	strandrug	fiskemåke (hek-
dvergbjørk	jåblom	strandør	kende)
dvergjamne	kattefot	strandsmelle	gjøk
einer	kornstarr	strengstarr	gravand
enghumleblom	korskknapp	sumphaukeskjegg	gråmåke (hekkende)
engkvein	kreking	svarttopp	havørn
engmarihand	legeveronika	sveltull	kråke
engsmelle	loppestarr	særbustarr	ravn
engstarr	lutzgran	sølvbunke	rødstilk
finnskjegg	marikåpe sp.	taglstarr	skjære
firblad	marinøkkel	teiebær	storspove (hek-
fjellarve	markjordbær	tepperot	kende)
fjellfrøstjerne	melbær	tettegras	strandsnipe
fjellmarikåpe	mjødurt	tiriltunge	svartbak
fjellsmelle	murburkne	torvmyrrull	tjeld
fjelltistel	myrhatt	trådtjønnaks	vipe (hekkende)
fjærekoll	myrklegg	tunrapp	
fjæresauløk	myrmaure	tyttebær	
fjæresivaks	myrsauløk	ugrasbalderbrå	Pattedyr
flaskestarr	myrsnelle	vanlig nattfiol	oter
flekkmure	osp	veitistel	rådyr
flekkmarihand	pors	vendelrot	
frynsestarr	rogn	vier sp	
fugletelg	rognasal	vårmarihand	
	rosenrot	Moser	

Vedlegg 1: Eksempel på villsaudrift gjennom året fra Grøneng (Sogn og Fjordane).

Kilde: Villsauboka Buer, H. 2011. Villsauboka. Selja Forlag, Florø.

Kommentar: Denne modellen har en noe høy bruk av parasittbehandling. Merk at parasittbehandling og behandling mot utøy (flått og sauekrabbe) må vurderes lokalt.

SNO-retningslinjer for lyngbrenning

Til: Ansatte i SNO og tjenesteytere

Fra: SNO-sentralt

Dato: Gjeldende fra 2011

Mange verneområder langs kysten innehar store areal med kystlynghei. Dette er en menneskeskapt naturtype som er avhengig av bruk for å bestå. Hvis bruken opphører, vil områdene gro til med busker og trær. Fremmede arter som bergfuru og/eller sitkagran har også blitt plantet mange steder, og er i dag i full spredning. Lyngbrenning er en rask og kostnadseffektiv måte å skjøtte kystlyngheia på. Målet er å få fram en mosaikk av vegetasjonsflater med røsslynghei i ulike alder. Da vil heia få størst variasjon og vil også få best fôrverdi. Lyngbrenning i kombinasjon med beiting er den beste måten å skjøtte lynghei på. Hvis det i lyngheia er stort oppslag av busker og trær bør dette ryddes før man brenner. Men man kan med fordel la noe stå igjen da treklynger kan brukes som skjul for dyra og beite. Antall år mellom lyngbrenninger kan variere (fra åtte år til over 20 år). Sjekk røsslyngtilstanden; gammel og grov lyng bør brennes, men vær klar over at regenereringa etter brann kan ta noen år og det er viktig å følge med på dette slik at ikke all røsslyng brennes før ny kommer tilbake. Det beste er å brenne FØR mosemattene får mulighet til å bli heldekkende. Husk fotodokumentasjon før, under og etter arbeidet.

Før brenning

- Skjøtselshjemmel gjennom verneforskrift eller NML § 47, og bestilling fra forvaltningsmyndigheten skal foreligge
- Det er kommunen som er myndighet vedrørende åpen brenning. Åpen brenning er bare tillatt dersom kommunen har åpnet opp for dette gjennom "Forskrift om åpen brenning og brenning av avfall i småovner". Sjekk om kommunen har åpnet opp for dette. I motsatt fall må det søkes dispensasjon fra forbudet
- Stedlig politi skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Brannvesenet skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Naboer og grunneier skal alltid varsles i forkant av tidspunktet for brenning
- Ha en plan for hvordan brannen kan slukkes

- Planlegg godt hvor det skal brennes – en mosaikkstruktur mellom brente og ubrente flater er å foretrekke. Finnes det naturlige avslutningslinjer (som stier, myrkanter eller tjern) eller må det brennes branngater? Ei branngate bør ha en bredde på 5-6 m
- Brenn alltid mens jorda er fuktig eller det er tele i jorda (sein høst til tidlig vår fram til seinest 15. april)
- Ta hensyn til fugl. Brenningen bør skje før hekketiden. I de sørligste delene av kysten er ærfugl og grågås vanligvis i gang med hekking i mars måned, og brenning i slike områder bør derfor være avsluttet innen 15. mars
- Ta hensyn til fornminner og kulturminner

Under brenning

- Brenn bare under gunstige værforhold; laber bris er passe vindstyrke
- Vanligvis brenner man med vinden
- Ha godt med mannskap og slukkeutstyr (brannvifter, spader med lange skaft, snøskufler etc.)
- Brannen kan startes med en propanblåselampe. Det er en fordel å tenne på flere steder slik at det danner seg en brannfront
- Ved slukking; vær bak flammene og slukk brannen fra kilden. Slukk brannen på bakketoppen. Da mister flammene noe av kraften og er lettere å slukke
- Bruk arbeidsklær av bomull eller ull, kraftige støvler, lue og arbeidshansker

Etter brenning

- Gå aldri fra et område hvor det fortsatt kommer røyk. Forsikre deg om at brannen er godt slukket
- Ha beredskap ved behov for etterslukking
- Få inn på kart hvilke områder som er brent og når de er brent
- Stedlig politi skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Brannvesenet skal alltid varsles etter at brenningen er avsluttet
- Naboer og grunneier skal alltid varsles og etter at brenningen er avsluttet

Vedlegg 3: Lokalitetsbeskrivelser andre naturtyper Kvaløy

Settarvika strandeng

I og med at det ble kartlagt ytterligere tre lokaliteter på gården, og disse ligger i tilknytning til kystlyngheiene, legges lokalitetsbeskrivelsene ved her.

Kommune: Leka

UTM Sone 33 N 7225740 Ø 343953

Naturbase ID: NY

Areal: 23,3 daa

Naturtype: Strandeng og strandsump (90 %), kystlynghei (5 %), rikmyr (5 %). I tillegg forekommer nakne berg og sandflater ut mot sjøen i nord.

Utforminger: Naturlig strandeng (50 %), semi-naturlig strandeng (40 %), rik tørrhei (5 %), åpen intermedier- og rikmyr i låglandet (5 %)

Registreringsdato: 25.06.2018

Verdi; Viktig – B

Innledning: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 25.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtelsesplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra områdene rundt Kvaløya, de fleste utført av NTNU-Vitenskapsmuseet i 1970. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Settarvika, helt nordvest på øya og består av strandsonen her med overganger mot rike myrer og rike kystlyngheier. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, Iherzolitt, dunitt, serpentinit, mens løsmassene består av tynne hav-, fjord- og strandavsetninger. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er registrert som strandeng og strandsump av utformingen naturlig strandeng (90 %). I tillegg finnes et par små knauser med kystlynghei av utformingen rik tørrhei (ca. 5 %), og overganger mot rik myr i vest (ca. 5 %). Etter NiN er store deler av lokaliteten å regne som strandenger i nedre og midtre geolitoral (T12-C-1), men også med partier med øvre og nedre semi-naturlig strandeng (T33-C-1 og T33-C-2) i vest. T12 og T33 er til dels overlappende typer. I tillegg finnes sterkt kalkrik kystlynghei (T34-C-6) på de nevnte knausene, mens myra regnes som saltpåvirket myrkant (V1-C-9). Naturtypen strandeng er regnet som sårbar (VU) på rødlista for naturtyper fra 2018. Sørlig jordvannsmyr, semi-naturlig strandeng og kystlynghei er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på samme liste.

Artsmangfold: Området bærer tydelig preg av brakkvannspåvirkning, og her finnes store partier dominert av rustsivaks og fjæresivaks. Det finnes også enkelte partier dominert av strandkjempe. I tillegg finnes arter som fjæresauløk, skjørbuksurt, fjærekoll, saltstarr, beitestarr, krypkvein, saltsiv, strandkryp og

saltgras sp. I overganger mot myr og lyngheier finnes blant annet rødsvingel, tiriltunge, småengkall, sand-siv, svarttopp, gulstarr, myrsauløk, breimyrull, pors, jåblom, bekkeblom, dvergjamne, småsivaks, engmarrihand, taglstarr og pors. Av fugl ble det registrert hekkende storspove (VU), vipe (EN), enkeltbekkasin og rødstilk. Ikke hele lokaliteten ble undersøkt like grundig på grunn av hekkende fugl. Det ble ellers observert tydelige spor etter oter (VU) både innenfor og rundt lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning: Tidligere har området vært brukt som fellesbeite for flere gårder, og det var da beitet med kyr og sauer. Dette beitet opphørte for 60-70 år siden, og området har vært mer eller mindre uten skjøtsel siden. Planen er nå å starte med utegangarsau, og de siste årene har deler av lokaliteten vært beitet med noen få sauer (fem vinterføra). Disse har gått ute store deler av året, men vært inne midt på vinteren. Lokaliteten ser ut til å ha brukbart beitetrykk, og den beites av gås i tillegg til av husdyr. Den er ikke preget av noen former for fysiske inngrep.

Skjøtsel og hensyn: For å ivareta verdiene denne lokaliteten innehar, vil beiting omtrent på dagens nivå eller noe høyere være tilstrekkelig. Lokalitetene må sees i sammenheng med arealene rundt. Disse består av rike lyngheier, rike myrer og rike dammer og pytter, flere av dem med kransalger. Lokaliteten bør ikke utsettes for tekniske inngrep, heller ikke gjenfylling og uttak av sand.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et større kulturlandskap med beiter og kystlyngheier nord på Leka. Området preges fremdeles av aktiv moderne landbruksdrift i kombinasjon med bruk av utmarksbeite. I nærområdene finnes også større partier med grunne bukter og vikar, til dels med godt utviklede strandengsamfunn. Slike områder er opplagt viktige blant annet for ender, gjess og vadefugler, både i hekketiden og på trekk.

Fremmede arter: Ingen registrerte.

Verdivurdering: Etter faktaark for strandeng og strandsump fra juli 2015 oppnår lokaliteten middels vekt på areal ut fra at den er over 10 daa, og middels vekt på artsmangfold ut fra forekomst av ca. 15 kjenne-tegnende arter og tyngdepunktarter. Her er potensiale for flere enn det som ble påvist fordi ikke hele lokaliteten ble like grundig undersøkt. Den oppnår lav vekt på rødlistearter, da slike så å si ikke er registrert her om en ser bort fra fugler og dyr. I tillegg oppnår den høy vekt på tilstand fordi den er i bruk med for det meste godt beitetrykk og at den ikke er preget av fysiske inngrep eller forsøpling. Dette tilsier at den bør få verdien: Viktig – B.

Merknad: Ingen spesiell

Figur 14. Strandenga i Settarvika sett fra sør mot nord. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Settarvika rikmyr

Kommune: Leka

UTM Sone 33 N 7225762 Ø 343741

Naturbase ID: NY

Areal: 14 daa

Naturtype HB 13: Rikmyr (100 %)

Utforming(er) HB 13: Åpen intermediær- og rikmyr i låglandet (BN-SB/MB) (100 %)

Registreringsdato: 25.06.2018

Verdi; Svært viktig – A

Innledning: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 25.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtelsesplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Det finnes en del registreringer i Artskart av karplanter fra områdene rundt Kvaløya, de fleste utført av NTNU-Vitenskapsmuseet i 1970. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Settarvika, helt nordvest på øya og består av en ekstremrik myr i et søkk avgrenset av strandenger og rike kystlyngheier på alle kanter. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, lherzolitt, dunitt, serpentinit, mens løsmassene består av tynne hav-, fjord- og strandavsetninger dekket av et tynt lag med torv. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonsseksjon, humid underseksjon (O3h).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er registrert som rikmyr (100 %) av utformingen åpen intermediær- og rikmyr i låglandet (BN-SB/MB) (100 %). Innenfor lokaliteten finnes også noen mindre svært kalkrike dammer. En av disse er skilt ut som kalksjø på grunn av store forekomster av kransalger. Etter NiN 2.1 består lokaliteten for det meste av temmelig til ekstremt kalkrike myrkanter (V1-C-8). Dammene er å regne som humusrike kalksjøer, men de som er igjen, er for små til å skille ut som egne naturtyper. Naturtypen rik åpen sørlig jordvannsmyr er regnet som en sterkt truet naturtype (EN) på rødlista for naturtyper fra 2018. Naturtypen sterkt kalkrike pytter, dammer og små innsjøer er regnet som en sårbar naturtype (VU) på rødlista for naturtyper fra 2018.

Artsmangfold: Av dominerende arter i myra kan nevnes: kjevlestarr, gulstarr, breimyrull og blåstarr. I tillegg ble det blant annet registrert taglstarr, engstarr, hårstarr, gulsildre, småsivaks, jåblom, dvergjamne, pors, myrsauløk, engmarihand, vanlig nattfiol, frynsestarr og bjørnebrodd. I de fuktigste partiene og i dammene forekom i tillegg strengstarr og bukkeblad. I overgangen mot strandenga i øst er det også registrert arter som rustsivaks og fjæresauløk. I bunnsjiktet dominerer myrstjernemose, og på enkelte tuer finnes en del heigråmose. Ellers forekommer blant annet kammose, saglommemose, fettmose, sumpbroddmose, brunmakkemose og stormakkemose. Myra ligger i tilknytning til en større strandeng, og området er hekkeplass for flere arter av vadefugl, blant annet storspove (VU) og vipe (EN). Det ble observert og registrert spor etter oter (VU) både innenfor og rundt lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det later ikke til at denne myra er brukt til slått, men i og med at området både tidligere og nå er brukt som beite, er det naturlig at det også har vært et svært ekstensivt beite

innenfor lokaliteten. I dag er myra uten beitespor. Den er ellers intakt, uten spor av grøfting eller andre fysiske inngrep. Det er heller ikke spor etter ferdsel med tyngre kjøretøyer. I øst finnes mindre partier med observerbar saltpåvirkning og her går myra gradvis over i strandeng.

Fremmede arter: Ingen registrerte.

Skjøtsel og hensyn: Området må sees i sammenheng med de omkringliggende kystlyngheiene nord på Leka. Lokaliteten bør ikke utsettes for tekniske inngrep inkludert ferdsel med tunge kjøretøy.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et større område med rike kystlyngheier og rike myrer nord på Leka. Området har i tillegg grunne bukter og vikar, og er viktig for mange arter av ender, gjess og vadere. Også ellers i nordlige deler av kommunen og i nabokommunene finnes små og noen større rikmyrer. Det er ikke kjent om alle de andre er like rike som denne, men artslistene fra Skeisneset på Leka, kan tyde på at stort sett de samme artene inngår også i de andre rikmyrene i kommunen. Naturtypen regnes derfor som lokalt vanlig.

Verdibegrunnelse: Etter faktaark for rikmyr fra juli 2015 oppnår lokaliteten høy vekt for areal (den er over 10 daa). Den oppnår ingen vekt på rødlistearter, da slike ikke er registrert. En regner likevel med at det er et visst potensiale for slike. Ellers oppnår den høy vekt på tilstand ut fra at hydrologien er intakt, og midtveis vekt på landskapsøkologi ut fra at rikmyr regnes som lokalt vanlig. Lokaliteten oppnår samlet sett verdien: Svært viktig – A, ut fra at den er en intakt ekstremrikmyr med flere arter fra gruppe 10 spredt og til dels vanlig i myra.

Figur 15. Lokalitetens østligste del. Her ser en også deler av strandenga i øst, samt at kalksjøen som er registrert her kan skimtes til høyre i bildet. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.

Settarvika kalksjø

Kommune: Leka

UTM Sone 33 N 7225740 Ø 343735

Naturbase ID: Ny i Naturbase

Areal: 1,9 daa

Naturtype HB 13: Kalksjø (100 %)

Utforming(er) HB 13: Humusrik kalksjø (100 %)

Dato for siste feltsjekk: 25.06.2018

Verdi; Viktig – B

Innledning: Lokalitetsbeskrivelsen er utarbeidet av Solfrid Helene Lien Langmo med assistanse av Finn Oldervik, begge Bioreg AS. Beskrivelsen er basert på en naturfaglig undersøkelse av Lien Langmo den 25.06.2018, på oppdrag fra grunneier. Lokaliteten ble registrert som et ledd i kartlegging av utvalgte eiendommer på Leka, og formålet med undersøkelsene var å påvise eventuelle verdifulle lokaliteter med kystlynghei, samt lokaliteter knyttet til disse, og utarbeidelse av skjøtselsplaner for eventuelt registrerte kystlyngheier. Lokaliteten later ikke til å være undersøkt tidligere, men det finnes en del registreringer i Artskart fra områdene rundt Kvaløya, de fleste utført av NTNU-Vitenskapsmuseet i 1970. Beskrivelsen er basert på nyeste versjon av faktaark for naturtypen fra juli 2015, samt at den også inkluderer terminologi etter NiN versjon 2.1 i målestokk 1:5000 basert på kartleggingsveileder for NiN-kartlegging (Bratli et al 2017). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015, rødlistestatus for naturtyper følger rødlista for naturtyper fra 2018. Avgrensinga er basert på GPS-målinger og ortofoto og er trolig bedre enn 20 meter.

Lokalisering og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i Settarvika, helt nordvest på øya og består av en mindre kalksjø i et søkk, avgrenset av ekstremrik myr på alle kanter. Berggrunnen er varierende, med bergarter som harzburgitt, lherzolitt, dunitt, serpentinit, mens løsmassene består av tynne hav-, fjord- og strandavsetninger dekket av et tynt lag med torv. Moen (1998) plasserer lokaliteten i sørboreal vegetasjonssone (SB) og i sterkt oseanisk vegetasjonssesksjon, humid underseksjon (O3h).

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er registrert som kalksjø (100 %) av utformingen humusrik kalksjø (100 %). Etter NiN 2.1 består lokaliteten av sirkulerende innsjøvannmasser (F2) og eufotisk limnisk sedimentbunn (L2). Naturtypen sterkt kalkrike pytter, dammer og små innsjøer er regnet som en sårbar naturtype (VU) på rødlista for naturtyper fra 2018. Kransalge-sjøbunn, som også inkluderer en vanlig kransalge-utforming der både vanlig kransalge og skjørkrans inngår, er regnet som en sterkt truet (EN) vegetasjonstype etter Fremstad og Moen (2001).

Artsmangfold: Lokaliteten er en liten dam med store partier med bukkeblad og noe flaskestarr i tillegg til litt trådtjernaks. Ellers består den av sedimentbunn som er dekket av tette bestander av skjørkrans og bustkrans (NT). (Det. Geir Gaarder, MFU med forbehold om feilbestemmelse). Myra rundt er ekstremrik med store bestander av blant annet gulsildre, kammose, taglstarr, kjevlestarr, engmarihand, bjørnebrodd og hårstarr. Bunnsjiktet er dominert av rødmakk- og brunmakkmoser sammen med blant annet kammose, saglommose, sumpbroddmose og fettmose. Flere steder rundt lokaliteten ble det registrert spor etter oter (VU) og det er tydelig at oteren også bruker dammen.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er intakt. Det er ikke spor etter grøfting eller ferdsel med tyngre kjøretøyer her. I området beiter det en del sau, men beitetrykket er svært lavt og ferdselssporene er få ute i myra. Det later ikke til at denne myra rundt er brukt til slått på lang tid, om noen gang. Lokaliteten ligger lavere enn 5 moh., men det er liten grunn til å tro at den i nevneverdig grad er påvirket av sjøvann. Unntaket er i så fall sjødrev ved sterk vind.

Fremmede arter: Ingen registrerte.

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetene må sees i sammenheng med arealene rundt. Disse består av rike lyngheier, rike myrer og rike strandenger. Lokaliteten bør ikke utsettes for tekniske inngrep.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten er en del av et større område med rike naturtyper nord på Leka. Området har i tillegg grunne bukter og vikler, og er viktig for mange arter av ender, gjess og vadere. Spredt i området, og også lenger øst på Leka, finnes mange dammer og pytter, og enkelte av disse har også forekomster av kransalger. Blant annet er vanlig kransalger og skjørkrans registrert i dammer på Skeisneset (Nilsen & Fremstad, 2000). Kalksjøer finnes spredt langs kysten både nord i Trøndelag og langs Nordlandskysten, men er ikke vanlige lenger østover i de nordlige delene av Trøndelag. Det er også grunn til å tro at det kan finnes flere kalksjøer på Leka.

Verdibegrunnelse: Etter faktaark for kalksjø fra juli 2015 oppnår lokaliteten middels vekt på truede vegetasjonstyper ut fra middels til store bestander av truede vegetasjonstyper (kransalge-sjøbunn) og med forekomst av en NT-art. Den oppnår ingen vekt på sjeldne delnaturtyper. Ut fra dette oppnår den verdien Viktig – B. Verdien kan øke ved påvisning av flere rødlistearter.

Figur 16. Lokaliteten sett fra vest mot øst. Rundt ligger rikmyra og i øst skimtes strandenga i Settarvika. Legg ellers merke til plantasjene med fremmede bartrær like øst for lokalitetene, og også spredningen av slike i forgrunnen. Foto; Solfrid Helene Lien Langmo, Bioreg AS © 25.06.2018.